

Bhagavadgita, kam cranelu...

Բ Հ Ա Գ Ա Վ Ա Դ Գ Ի Տ Ա

Կ Ա Մ

ԵՐԱՆԵԼՐԻ ԵՐԳԸ

արգմանեց Հնդկերէնէց
ճեսերէնի համեմատութեամբ
ՀՐԱԶԵԱՅ Յ. ԱՃԱՌԵԱՆ

Արսասպամ «Արարտ» ամսագրից

Վ. Ա. Ղ. Ա. Ր. Շ. Ա. Պ. Ա. Տ

Ելիքսրաւարժ Տպարան Մայր Արոտոյ Ս. Էջմիածնի

1911

11
12
13
14

BRPD
LREV
1977
01/17

Բ Հ Ա Գ Ա Վ Ա Դ Գ Ի Տ Ա

Կ Ա Մ

Ե Ր Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Ե Ր Գ Ը

Հնդկական երկու ազգակից ցեղերի մէջ պատերազմ կար. թշնամի բանակները շարուած էին միմեանց դէմ: Պանդաւաների զօրապետ Արջունան գթասրտութեամբ շարժուած՝ չէր ուզում կռուել իր ազգակիցների դէմ. նրա զօրավարներից մէկը՝ Կրիշնա, որ Աստուծոյ իններորդ և վերջին մարմնացումն էր, մէջտեղ է գալիս, խօսում է Արջունայի հետ, յորդորում է նրան վարել արդար կռիւը, և այս առթիւ բացատրում է Աստուծոյ, Հոգու, Մարդկային կեանքի ու վախճանի, երկրային ու երկնային կեանքի և այլ գաղտնիքներ: Սանջայան, որ լսում է նրանց, պատմում է մեզ այս գրքով Կրիշնայի և Արջունայի խօսակցութիւնը:

Հնդկերէն բնագիրը ոտանաւոր է. մեր արձակ թարգմանութեան մէջ հնդկերէնի իւրաքանչիւր տունը սկսում ենք նոց տողով. թարգմանութեան մէջ աշխատել ենք բոլորովին հաւատարիմ լինել բնագրին, պահելով մինչև իսկ, որքան կարելի է, բնագրի շարադասութիւնը և մրցելով միշտ հնդկաց սրբազան լեզուի (Սանսկրիտերէնի) ճոխութեանց հետ: Տեղ տեղ աւելացրել ենք մեր կողմից ծանօթութիւններ՝ հնդկական աշխարհին անծանօթ ընթերցողին օգնելու համար:

Հ. Աճառեստն.

ԲՀԱԳԱՎԱԳԻԳԻՏԱԿ ԿԱՄ ԵՐԱՆԵԼՈՒ ԵՐԳԸ

Օ՛ւմ!

Ա.

ԳՆՐՅԱՐԱՄԵՏՐԱՆ ԽՍՈՒՅԳ.

Կուրուք շատրայի սուրբ դաշտում կուուելու համար հաւաքուած մեր զինւորներն ու Պա՛նդաւաները ի՛նչ արին, ո՛վ Սանջայա:

Սանջայան ԽՍՈՒՅԳ.

Տեսնելով Պանդավաների ռազմական ճակատը, Դուրյո՛ղ հանա թագաւորը մօտեցաւ իր ուսուցչին և այսպէս խօսեց.

«Նայի՛ր, ով իմ ուսուցիչ, պանդուկ ուղիների այս մեծ բանակը, որ ճակատ է յարդարած Դրուպադայի ճարպիկ որդու՝ քո աշակերտի ձեռքով:

«Այնտեղ են մեծազեղն հերոսներ՝ Բհի՛մա և Արջու՛նա մարտիկների նման, ինչպէս Եուլեուդհանա Վիւրատա և մեծակառքն Դրուպադա,

«Գհրշտակետու, ձէկիտանա, Կանչի՛կ կտրիճ թագաւորը, Պուրուջիտ, Կու՛նտիբհօջա և Շեվիայի իշխանը,

«Կտրիճն Եուդհանմանեու, դիւցազն Ուտտամաօջա, Սաօբհադրայի և Դրաօպադիկ ուղիները, բոլորն էլ մեծամեծ կառքերով:

«Նայի՛ր նոյնպէս մերոնց կտրիճները, ո՛վ բարձրագոյն Բրահման²⁾» Ես կանուանեմ իմ բանակի առաջնորդներին յիշեցնելու համար քեզ.

«Դու, Բհի՛շմա, Կարնա, յաղթականն Կրպա, Աշվատթամա, Վիկարնա, նոյնպէս Սոմադատտայի ուղին.

«Եւ ուրիշ բազմաթիւ հերոսներ, անձնազո՛հ ինձ համար, բոլորն էլ լիազէն ու ռազմազէտ.

«Անթիւ է մեր բանակը Բհի՛շմայի առաջնորդութեան տակ. բայց թուէլի է նրանցը, որի առաջնորդն է Բհի՛մա:

1) Օ՛ւմ Աստուծոյ սրբազան կոչականն է, ինչպէս է կամ Որ էն.

2) Բրահմա նշանակում է Աստուած. իսկ բրահման բահանայ:

«Ձեզանից իւրաքանչիւրը թող պահպանի իրան ընկած տեղը. և բոլորդ պաշտպանեցէք Բհի՛շմային»:

Նրանց սրտերը ոգևորելու համար, կուրուների նախապապը առիւծի նման մռնչեց և հնչեցրեց խեցեայ շեփորը:

Եւ իսկոյն խեցեայ շեփորները, սրինգները, դափերն ու թմբուկները բոլորը հնչեցին մեծաթխոր աղմուկով:

Եւ այն ժամանակ սպիտակ ձիերով լծուած մեծ կառքի մէջ կանգուն՝ Մադհուլի սպանողը¹⁾ և Պանդուլի որդին²⁾ փչեցին իրանց երկնային շեփորը:

Իսախուիւ ռազմիկը փչեց հսկայ դալարափողը, շարստու-թեանց յաղթական դիւցազնը փչեց աստուածային շեփորը, Գայլորովայնն Բհի՛մա, որի գործերը զարհուրելի են, փչեց եղեգնեայ մեծ շեփորը,

Կունտի՛ի որդին, Ծուդհիշտթիրա, ըռնած էր Յաղթական շեփորը, Նակուլա և Սահադէվա կրում էին Քաղցրահնչիւն շեփորն և դոհարազարդ ու ծաղկազարդ փողը:

Կանչի՛ գեղեցկազեղն թագաւորը, մեծակառքն Նիկանդին, Դհրշտադհու՛մա, Վիրատա և անպարտելին Սատհակի,

Գրուպադա և բոլոր Գրուպադեանները, երկրի իշխաններ, և սաօրհադրայի հաստարազուկ որդիները հնչեցրին իրենց շեփորները մի առ մի:

Այն ժխորը Դհրտարանշտրայի որդիներն սրտերը պատուելով, երկինքն ու երկիրը դղրդում էր:

Այն ժամանակ ճակատած տեսնելով Դհրտարանշտրայի որդիներին, Պանդուլի կապկադրոշ գիսախուիւ որդին երբ նետերը ճայթում էին. վերցրեց իւր աղեղը՝

Եւ այսպէս խօսեց Կրիշնային. «Երկու բանակների մէջ տեղում կանգնեցրու իմ կառքը:

«Որպէս զի տեսնեմ ես ինձ դէմ կռիւ ուղողներին, որոնց հետ մենք պիտի մարտնչենք այս մահացու կռուի մէջ,

«Որպէս զի նկատեմ ես, թէ որո՞նք են այստեղ հաւաքուած պաշտպանելու Դհրտարանշտրայի եղեռնագործ որդուն կռուով»:

Սանջայեան Խօսեց.

Երբ այսպէս խօսեց Արջունան, գիսախուիւն Կրիշնա եր-

1) Կրիշնայի տիտղոսներն են Մադհուլի սպանող. գիսախուի. հերարծակ մարտիկ. հովուապետ. Հարի, սպանող Կեշինի եւ այլն:

2) Արջունայի տիտղոսներն են Պանդուլի որդի. Կունդլի որդի. Թշնամիների յաղթական. Բհարատա. Պրիթայի որդի. Կուրուի որդի եւլն:

կու բանականներն մէջտեղ կանգնեցրեց գեղեցիկ կառքը,

եւ Բհիշմայի, Դրոնայի ու բոլոր իշխանների դէմ՝ այսպէս ասաց. «Ո՛վ իշխան, նայի՛ր այստեղ հաւուքուած բոլոր Կուրուներին».

Այն ժամանակ նայեց Արջունան և տեսաւ հայրեր, պապեր, ուսուցիչներ, մօրեղբայրներ, եղբայրներ, որդիներ, թոռներ, բարեկամներ,

Փեսաներ և ընկերներ երկու բանականների մէջտեղ: Տեսնելով Կունդիի որդին այս բոլոր ազգակիցներին կռուի կանգնած, Խոր գթութեամբ զբացուած, այսպէս խօսեց վշտահար.

Արջունան խօսեց.

«Տեսնելով այս ազգականներես, ո՛վ Կրիշնա, կռուի կանգնած և ճակատ յօրդարած, իմ անդամները թուլանում են, դալկանում է իմ երեսը, իմ մարմինը սարսուլած է, փշաքաղւում են իմ մազերը,

Աղեղս ձեռքից վայր է ընկնում, մորթս ամբողջ այրւում է, ոտի կանգնել չեմ կարողանում և իմ միտքը տատանւում է:

Ես զգում եմ շարաշուք գուշակութիւններ, ո՛վ հերարձակ մարտիկ, և ոչինչ լաւ բան չեմ նկատում այս եղբայրասպան կռուի մէջ:

Ոչ յաղթութիւն եմ ուզում, ո՛վ Կրիշնա, ոչ թագաւորութիւն, ոչ հաճոյք, ի՛նչ բարիք ենք օտանում մենք թագաւորութիւնից, հաճոյքներից և նոյն իսկ կեանքից:

Նրանք՝ որոնց համար մենք պիտի ցանկանայինք թագաւորութիւն, հաճոյք և հարստութիւն, նրանք այստեղ կռուի են շարուած, արհամարհելով իրանց կեանքն ու հարստութիւնը.

Ուսուցիչներ, հայրեր, որդիներ, պապեր, մօրեղբայրներ, իեսաներ, թոռներ, աներորդիներ ու խնամիներ:

Թող ինձ սպանեն, ես չեմ ուզում իրանց մահը, մինչև իսկ եթէ երեք աշխարհների թագաւորութիւնն ինձ տան. ո՛րք մնաց երկրի:

Սպանելով Դհրիտարաշտրայի որդիներին, ի՛նչ հաճոյք պէտք է ստանանք մենք, ո՛վ դիւցաղն. բայց մեղքը պիտի կապուի մեր վզին, եթէ սպանենք նրանց. թէև մահապարտ լինեն:

Մեղ արժան չէ ուրեմն սպանել Դրտարաշտրայի որդիներին, մեր ազգականներին, որովհետև կոտորելով մեր ազգատոհմը, ուրախ պիտի լինինք մենք:

Եթէ սրանք չեն տեսնում իրանց կուրացած հոգով ազգասպանութեան և բարեկամներին լլկելու մեղքը,

Մենք էլ յետ չպիտի դառնանք այս մեղքից, գիտենալով հանդերձ ազգասպանութեան շարիքները:

Ընտանիքի ջնջումով ջնջուում են և ընտանիքի յաւիտեանահան օրէնքները. օրէնքների ջնջումով ամբողջ ընտանիքը անօրէնութեամբ պաշարուում է:

Անօրինութեամբ, ո՞վ Կրիշնա, հանայք ապականւում են և կանանց ապականութեամբ, ո՞վ Հովուապետ, ծնւում է դասակարգային խառնութիւնը:

Եւ այս խառնակութեամբ դժոխքն են ընկնում ոճրագործներէ և նոյն իսկ ընտանիքի հայրերը, զրկուելով սրբազան հարկանդահի և ջրի ընձայաբերութիւնից:

Եւ այսպէս, ազգասպանների մեղքով՝ որ խառնակում է դասակարգերը, ջնջւում են ցեղերի և ընտանիքների յաւիտեանահան օրէնքները:

Իսկ այն մարդիկ, որոնց ընտանեկան զոհաբերութիւնները ջնջուած են, նրանց բնակարանը անշուշտ դժոխքն է: Այսպէս են ուսուցանում մեզ Ս. Գրքերը:

Ո՛հ, մի մեծ մեղք գործադրել մենք կը վճռենք, եթէ թագաւորութեան հաճոյքի հրապոյրով սպանել վճռենք մեր ազգակիցներին:

Եթէ ինձ զինաթափ ու անպաշտպան Դհրտարանշտրայի զինուած որդիքը պատերազմում գպանէին, աւելի երանելի կը լինէր ինձ համար»:

Վաճառյան խօսեց

Այսպէս խօսելով Արջունան ընկամիջում, կառքի վերայ նստեց, բաց թողնելով իր նետն ու աղեղը, և հոգին յուզողաճ վշտեցից:

Այսեղ վերջանում է բնագավազդի՛սա՛յի առաջին գլուխը, որի անգունն է Արջունայի վիճար:

Բ.

Սանջւայան խօսեց.

Մինչդեռ գթով զգացուած և աչերն արտասուակից, թուլանում էր Արջունա, այսպէս խօսեց Կրիշնան:

Կրիշնան խօսեց.

Ո՞րտեղից է պատերազմն մէջ քո այս վրդովմուռքը, որ

անարժան է Արիաներին, հակառակ երկնից և ամօթաբեր, ո՞վ Արջուննա:

Մի՛ մեղկանար, Արջուննա, դա քեզ վայել չէ. նետի՛ր սըրտիդ ամօթալի թուլութիւնը և զե՛ր կաց, ո՞վ թշնամիների յաղթականը:

Արջուննան խօսեց.

Ի՞նչպէս Բհիշմայի ու Դրոնայի դէմ, ո՞վ Կրիշնա, կռուի մէջ նետեր արձակեմ ես, որ պատուել Ելարտաւոր եմ նրանց:

Մեծայարգ անձնաւորութեանց սպանութեան փոխարէն՝ աւելի լաւ էր մուրացած հացով ապրել այս աշխարհում. Բայց մինչև իսկ եթէ մի ազահ անձնաւորութիւն սպանէի ես, դարձեալ արիւնոտ հացով պիտի ապրէի:

Մենք չգիտենք, թէ ո՞րն է աւելի լաւ, յաղթե՛լ թէ յաղթուելի: Մարդիկ, որոնց սպանութիւնը պիտի տար մեզ ատել կեանքը, դրանք են կանգնած մեր դէմ. այն է Դհրասաւարաշտրայի որդիները:

Հոգիս համակուած գթութեամբ և մեղքի երկիւղով՝ քեզ եմ հարցնում, անգիտակ արդարութեան: Ո՞րն է լաւագոյն միջոցը. ասո՛ւ ինձ. ես քո աշակերտն եմ. սովորեցրո՛ւ ինձ իմ հարցը:

Որովհետեւ ես չեմ իմանում, թէ իսկի մի բան ինձանից կարո՞ղ է վանել այս ցաւը՝ որ իմ զգայարաններս այրում է. մինչև իսկ եթէ ունենայի երկրի վրայ մի ընդարձակ թագաւորութիւն առանց թշնամու, նոյն իսկ Ասաուածնների աէրութիւնը:

Սանջայան խօսեց.

Այսպէս խօսեց Կրիշնային Արջուննան և յայանելով թէ «ես չեմ կռուիլ», լռեց:

Այն ժամանակ խօսեց Կրիշնան ժպտալով, երբ երկու բանակների մէջտեղ վշտահար մնում էր Արջուննան:

Կրիշնան խօսեց.

Դու լալիս ես նրանց՝ որոնց վրայ լալ պէտք է չէ. թէև քո խօսքերը իմաստութեան խօսքեր են: Ոչ կենդանիներին են լալիս իմաստունները և ոչ մեռեալներին:

Ձէ եղել երբէք, որ ես գոյութիւն չունենայի, ոչ էլ դու, ոչ էլ այս իշխանները. և երբէք չպիտի լինի, որ մենք դադրենք գոյութիւնից ապագայում:

Ինչպէս մահկանացու մարմնի մէջ յաջորդում են իրար

մանկութիւն, երիտասարդութիւն և ծերութիւն, նոյնպէս յետոյ հոգին ստանում է մի նոր մարմին, և իմաստունը չի տագնապում այստեղ:

Տարրերի հանդիպումը, որ առաջացնում է ցուրտ, տաք, հաճոյք և ցաւ, ունի վերադարձ և երբէք չէ յաւիտենական: Տոկա՛ նրանց, ո՛վ Կուենալի որդի:

Նա, որին չեն խռովում սրանք, նա, որ անխռով է թէ հաճոյքի և թէ ցաւի մէջ, նա մասնակից է դառնում անմահութեան:

Նա որ չկայ, չի կարող լինել և նա, որ կայ՝ չի կարող չլինել: Այս երկուսը ճանաչում են այն իմաստունները, որոնք ճանաչում են ճշմարտութիւնը:

Գիտցի՛ր թէ անջնջելի է նա՝ որով գոյացել է այս ամբողջ տիեզերքը. ջնջումն անջնջելին՝ ոչ ոք չի կարող առաջացնել:

Այս փոփոխելի մարմինները առաջանում են յաւիտենական, անջնջելի և անփոփոխական մի հոգուց: Կուուլի՛ր ուրեմն, ո՛վ Բհանրատա:

Նա, որ կարծում է թէ սպանում է, և նա որ կարծում է թէ սպանւում է, սրանք երկուսն էլ սխալւում են: Նա չի սպանում, նա չի սպանւում:

Նա երբէք չի ծնւում, նա երբէք չի մեռնում: Նա չի գոյացել, նա չի գոյանալու: անծին, անվախճան, յաւիտենական և անսկիզբն, նա չի մեռնիլ՝ երբ մեռցնեն մարմինը:

Նա որ անջնջելի, յաւիտենական, անծին և անվախճան գիտէ նրան, կարո՞ղ է սպանել մէկին, կամ սպանել տալ:

Հին զգեստները ինչպէս հանում է մէկը՝ նորերը հագնելու համար, նոյնպէս հոգին հանում է հին մարմինները, ուրիշ նորերն հագնելու համար:

Նրան չեն թափանցում նետերը, նրան չի այրում բոցը, նրան չեն թրջում ջրերը, նրան չի չորացնում քամին:

Անթափանցելի, անկիզբելի, անթրջելի, անչորանալի, յաւիտենական, ամենուրեք, անշարժ, անայլոյլ, անեղծանելի:

Անտեսանելի, անճառելի անփոփոխելի: Կհա իւր ստորոգելիքը, եթէ դու նրան այսպէս գիտես, մի՛ լար ուրեմն նրան:

Եթէ նրան գիտենայիր իսկ յաւիտենականապէս ծնանելի և մահանալի, դարձեալ չպիտի լայիր նրան:

Որովհետեւ՝ ով ծնում է պիտի մեռնի, և ով մեռնում է պիտի ծնի: Ինչո՞ւ ուրեմն չի կարելի խափանել, լաց մի՛ լինիլ նրա վրայ:

Անըմբռնելի է էակաների սկզբը, ըմբռնելի է միայն միջոցը, անըմբռնելի է նաև վախճանը. ինչ կայ այստեղ արտասուելի:

Իբր սքանչելիք նայում է մէկը կեանքին, իբրև սքանչելիք ճառում է միւսը կեանքից, իբրև սքանչելիք լսում է ուրիշը նրան, և երբ լսում ենք, ոչինչ չգիտենք:

Հոգին անեղծ ընակում է ամեն կենդանի մարմնի մէջ. բոլոր այս էականերին դու չես կարող անշուշտ լալ:

Քո պարտականութեանը նայիր և մի՛ խոսվիր. արդար պատերազմից դուրս Վշատրիայի 1) համար ոչինչ լուռ բռն չկայ:

Երկնքի գուռը քացւում է երջանիկ Վշատրիաների համար մի այսպիսի պատերազմի մէջ, որ ներկայտնում է ինքնին:

Եւ եթէ դու այս արդար պատերազմը չմղես, քո պարտականութիւնը և քո պատիւը մերժելով, մեզք կը գործես:

Եւ քո անպատուութիւնը մարդիկ կը պատմեն միշտ. զգայուն մարդու համար անպատուութիւնը մահից աւելի վատ է:

Երկիր շրջող կռուից փախած պիտի կարծեն քեզ իշխանները. և նրանք, որ քեզ մեծահոգի էին կարծում, պիտի արհամարհեն:

Բազում թշնամանքներ պիտի տեղան քեզ վերայ քո թըշնամիները, և պիտի նախատեն քո անկարողութիւնը, սրանից աւելի ծանր ինչ կայ:

Իթէ մեռնես, երկինքը պիտի շահես, եթէ ապրես, պիտի տիրես երկրին. ուրեմն վե՛ր կայ, ո՛վ Կուռնիի որդի, կռուելու վճռականօրէն:

Հաճոյք և ցաւ, շահ և վնաս, յաղթութիւն և պարտութիւն նոյնը համարիր. նուիրի՛ր քեզ կռուին. և այսպէս պիտի խուսափես մեղքից:

Ահա քեզ բացատրեցի Սանքիայի 2) գիտութիւնը. այժմ Եօզայի 3) վարդապետութիւնը լսիր, որին յարելով դու գործերի կապը դէն կը ձգես:

Ձկան այստեղ գուր ճիգեր, վնասներ չկան. մի նշոյլն այս օրէնքին ազատում է մեծագոյն սարսափից:

1) Վշատրիա՝ գիմնուսիական դասակարգին պատկանող. միւս երեք դասակարգերն են՝ բրահմանիք (կրօնական դասակարգ), Ասյոփարներ երկրագործ, վաճառական ու արհեստաւոր դասակարգ). Սո՛ւտրաներ (ստրուկներ):

2) Բանապաշտ ինքնահայեցողական վարդապետութիւն:

3) Հոգու խորհրդաւոր միացումը գերագոյն Աստուծոյ հետ:

Հաստատուն է այս վարդապետութիւնը և մի՛ նպատակ ունի. մի անհաստատ վարդապետութիւն անվերջ ճիւղաւորուում է:

Այս ծաղկալիթիթ խօսքով պարծենում են տղէտները, որ Վեդաներիցն¹⁾ է. «էլ ուրիշ բան չկայ», ասում են նրանք:

Անձնատուր հաճոյքի, միայն երկնապաշտ, ընդունում են այդ Գիրքը, որ վերակենդանութիւնը համարում է իբր գործերի վարձք, և ծէսերի առատութեամբ տալիս է հարստութիւն և իշխանութիւն:

Հարստութեան և իշխանութեան սիրող այս մարդիկ, մոլորուած այս խօսքով, ինքնահայեցողութեան միակ հաստատուն վարդապետութիւնը չեն ճանաչում:

Երեք յատկութիւններ կան Վեդայի մէջ. ազատ եղիր այդ երեք յատկութիւններից, ո՛վ Արջունա. հոգիդ անբաժանելի, հաստատուն և ինքնիշխան թող լինի. միակ մտածմունքդ երջանկութիւնը չլինի:

Ինչքան առատութիւն է մի աւազանում, արի ջրերն ամէն կողմից հեղեղում են, նոյնքան նիւթ կայ ամբողջ վեդաներում Բրահմանի համար:

Գործերիդ ուշադիր եղիր և ոչ երբէք նրա վարձատրութեան համար. բայց մի՛ խուսափիր գործից.

Եօգայով հաստատուն՝ գործի՛ր, գէն ձգելով ցանկութիւնը. յաջողութեան առաջ անտարբեր եղիր. Եօգան հոգու անտարբերութիւն է սովորեցնում:

Աւելի ստոր է գործը Եօգայից. խոկման մէջ յորնիր քո ապաւէնք. թշուառ են վարձաարութեան սպասողները:

Խոկման անձնատուր մարդը ազատում է բարի և չար գործերից. ուրեմն ընդունիր Եօգան. Եօգան գործերի մէջ երջանկութիւն է գնում:

Խոկման անձնատուր իմաստուն մարդիկ գործերի վարձարութիւնը թողնելով, և խուսափելով ազգահանական կապերից՝ գնում են փրկութեան ապաստանարանը:

Երբ մոլորութեան մութ սահմաններն անցնի քս միաբը, այն ժամանակ գու կարող կը լինիս արհամարհել անցեալ և ապագայ վէճերը:

Երբ այս սկզբունքներից հեռու մնալով, քո հոգին անգրգռելի և հառաատուն դառնայ հայեցողութեամբ, այն ժամանակ գու կը հասնես Եօգային:

1) Ա. Գիրք շնորհաց, որի չորս մասերն են. Թիգ, Եաջուր, Սամա. Ա.Պարվա:

ԱՐՇՈՒՆԱՆ ԽՍԵՑԳ:

Իմաստութեան և ինքնահայեցողութեան մէջ կատարեալ մարդու նշանը սրն է. նա ի՞նչպէս մտքով անշարժ է խօսելիս, հանդէլի գործելիս:

ԿՐԻՇՆԱՆ ԽՍԵՑԳ.

Երբ հրաժարուում է բոլոր ցանկութիւններից, որ հոգին են թափանցում, երբ ինքն իրանով է երջանիկ այն ժամանակ նա կատարեալ իմաստուն է կոչւում:

Երբ անայլայլ է ձախորդութեան մէջ, երբ ջնջել է սէր, երկիր, բարկութիւն, այն ժամանակ նա կոչւում է կատարեալ իմաստուն մենակեաց:

Երբ նա չի զգածւում ոչ մի բանում, ոչ բարիքի և ոչ չարիքի մէջ, ոչ ուրախանում է, ոչ բարկանում, նրա իմաստութիւնը կատարեալ է:

Կրիայի պէս, որ իր անդամները իրան է քաշում, եթէ նա իրան քաշէ իր զգայարանները զգայութիւններից, նրա իմաստութիւնը կատարեալ է:

Փուժկալ մարդուց յետ են փախչում առարկաները, հոգու զգայութիւնները յետ են փախչում այն մարդուց, որ թողել է նրանց:

Սակայն երբեմն անզուսպ կրքերը բռնի քաշում են նաև ամէնից ժուժկալ իմաստունի հոգին:

Նրանց զսպելուց յետոյ, թող նա նստի միտքը յառած ինձ. և երբ նա իր զգայարաններին նուաճել է, նրա իմաստութիւնը կատարեալ է:

Երբ մարդ նայում է զգայական առարկաներին, նրա մէջ հակում է ծնւում գէպի նրանց. և այդ հակումից ծնւում է ցանկութիւնը. և ցանկութիւնից ծնւում է կիրքը:

Կրքից առաջանում է մտքի շիտթութիւն, մտքի շիտթութիւնից խելացնորութիւն, խելացնորութիւնից բանականութեան կորուստ. և բանականութեան կորուստով նա կորած է:

Բայց երբ մարդ մօտենում է զգալի առարկաներին զուրկ սիրուց և ատելութիւնից, հպատակութեամբ և համակերպութեամբ, նա գէպի անդորրութիւնն է գնում:

Անդորրութիւնից ծնւում է նրա մէջ բոլոր ցաւերի հեռացումը. անդորրութեամբ իր բանականութիւնը հաստատուում է:

Իմաստուն չէ Եօգային չհետևողը: Եօգային չհետևողը չի խոկալ. ով չի խոկայ, չունի հանգիստ. և անհանգստին սէր է երջանկութիւն:

Ով զգայարանների մոլորութեան է յանձնում հոգին, նրա քանականութիւնը քշուում է ինչպէս նաւը քամիներից ջրերի վրայ:

Այսպէս ուրեմն նա, որի զգայարաններն ամէն կողմից փակուած են զգայական առարկաների առաջ, կատարեալիմաստուն է:

Ուր գիշեր է բոլոր արարածների համար, արթուն է ինքնազոռսպ մարդը. և ուր արթուն են արարածները, գիշեր է իմաստուն մենակեացի համար:

Մշտագեղուն անփոփոխ Ովկէանի մէջ կորչում են գետերը. և մարդը, որի մէջ կորչում են ցանկութիւնները բոլոր՝ խաղաղութիւնն է գտնում. բայց ոչ հաճոյասէրը:

Վանելով բոլոր ցանկութիւնները, թող մարդը գնայ առանց ցանկութեան, առանց տենչանքի, առանց հպարտութեան. նա դէպի խաղաղութիւնն է գնում:

Ահաւասիկ աստուածային հանգիստը. ով նրան հասաւ՝ չի տանջուում. և ով մնաց նրա մէջ մինչև վերջին օրը, նա շիջանում է ներվանայի մէջ ¹⁾

Այստեղ վերջանում է Բհագավաթի՛սա՛յի երկրորդ գլուխը, որի ակունկն է բանակսն գիթութեան Եօգա:

Գ.

Արջունան խօսեց.

Եթէ դու կարծում ես՝ թէ գործից աւելի բարձր է միտքը, ինչո՞ւ ինձ այսպիսի մի զարհուրելի գործի ես դրդում:

Քո երկմիտ խօսքերից իմ միտքը կարծես պղտորուած է: Արտասանելը միայն մի օրէնք, որով լաւագոյնին հասնէի ես:

Կրիւնան խօսեց.

Աշխարհումս երկու տեսակ կեանք կայ, որոնց մասին ես արդէն խօսել եմ. Սանքեաների համար գիտութեան Եօգա. և Եօգիների ¹⁾ համար գործի Եօգա:

Ոչ մի գործ չգործելով՝ մարդ անգործ չի լինել. ոչ էլ հրաժարումով կեանքի նպատակին կարելի է հասնել:

Որովհետև ոչ մի էակ, մինչև իսկ մի ակնթարթ, չի մնում անգործ. գործում է նա ակամայ իր մարմնի ֆունկցիաներով:

¹⁾ Մարդկային հոգու վերջնական ծուլումը Աստուծոյ հոգու մէջ:

Ով զգայարանների գործունէութիւնը նուաճելով՝ մնում է անգործ, ըայց միտքն զբաղուած զգայական աւարկաներով և խորհուրդները ցրուած, նա կեղծ բարեպաշտ է կոչուում:

Բայց նա, որ զգայութիւնները մտքով նուաճելով՝ բանացնում է զգայարանների գործունէութիւնը բարի գործի համար՝ ինքը քաշուած մնալով, նրան յարգում են:

Գործի՛ր ուրեմն օգտակար գործը. որովհետև գործն աւելի բարձր է անգործութիւնից. քո մարմինն անգամ գուշես կարող սնուցանել անգործութեամբ:

Բացի սուրբ գործից՝ աշխարհը մեզ կապում է նաև ուրիշ գործերով. այդ գործը՝ ազատ ցանկութիւններից՝ գործի՛ր ուրեմն, ո՛վ Կուստի՛ի որդի:

Երբ զոհաբերութեամբ արարածներին ստեղծեց Արարչապետը՝ ասաց նրանց. Վնանով բազմացէք. դա թող լինի առատութեան հորթը:

«Ատուածներին սնուցէք նրանով և թող Ատուածները սնուցանեն ձեզ. այս փոխադարձ սնուցումներով գերագոյն բարիքը պիտի գտնէք:

«Մնանելով զոհաբերութեամբ՝ Ատուածները ձեզ պիտի տան հարկաւոր սնունդը. ով ուտում է ատուածասուր որնունդը՝ նրանց մաս չհանած, նա գող է:

«Ովքեր զոհի մնացորդներն են ուտում, արձակում են իրանց մեղքերից. իսկ չարագործները՝ որ սնունդ են պատրաստում միայն իրենց համար, մեղքով են սնանում»:

Արարածներն ապրում են բերքերից և բերքերը ծնում են անձրևից. անձրևը գալիս է զոհաբերութիւնից և զոհաբերութիւնը կատարուում է գործողութեամբ:

Գիտցի՛ր թէ գործողութիւնը ծնում է Բրահմայից և Բրահման Յաւիտենականից. ուստի ամենուրեքն Բրահմա միշտ զոհաբերութեան ներկայ է:

Ով կենաց շրջանառութեան չի գործակցում աշխարհի մէջ, և մեղքերով է ճաշակում զգայութեանց հաճոյքը, նա գուր է ապրում:

Բայց նա ար երջանիկ է ու գոհունակ ի՛ր հոգու մէջ, իւր հոգու մէջ էլ գտնում է իբր ուրախութիւնը և չի արհամարհում ո՛չ մի գործ:

Գործի կատարուելը կամ չկատարուելը իր հոգը չէ. և ոչ մի էակից նա օգնութիւն չի սպասում:

Ուրեմն միշտ քաջուած՝ կատարի՛ր քո գործը. որովհետև

հրաժարմամբ կատարելով գործը՝ մարդ հասնում է գերագոյն նպատակին:

Ձանափան և ուրիշները գործով հասնան կատարելութեան. եթէ գու նկատես գործերի ամբողջութիւնը, կը պարտաւորուիս գործել:

Ինչ ձևով գործում է մի նշանաւոր մարդ, նոյն ձևով գործում է մարդոց մնացեալ մասը. նա օրինակ է տալիս, աշխարհ նրան հետևում է:

Ես էլ անելու ոչինչ չունիմ երեք աշխարհների մէջ և ոչ էլ ստանալու մի նոր բան, քայց գործում եմ:

Որովհետեւ եթէ ես չգործէի անդրդուելի գործունէութեամբ, ըստ մարդիկ՝ որ հետևում են իմ ճանապարհին, պիտի կորչէին այս աշխարհի մէջ. եթէ ես չկատարէի իմ գործը, քաօս պիտի կազմէի և այդ արարածները պիտի ջնջուէին:

Ինչպէս որ տգէտները միացած են միմեանց գործով, նոյնպէս թող իմաստունը գործի՝ հրաժարուած աշխարհից, կազմելու համար աշխարհի կարգը:

Թող անհամաձայնութիւններ չծնուցանէ իրենց գործին նուիրուած տգէտների մէջ, այլ սիրեցնէ աշխատութիւնը՝ անձնատուր լինելով ու միանալով նրանց:

Բոլոր կարելի գործերը առաջանում են կենդանի էակաների բնական ստորոգելիքներից. մեծամիտը միայն կտառի. «Այդ գործը ես եմ արել»:

Բայց արդարախոս անձը, որ զանազանում է ստորոգելիքն ու գործողութիւնը, անում է. «Ստորոգելիքը ստորոգելիքին է վերաբերում», և հրաժարւում է:

Նիւթի ստորոգելիքներով այլայլուած մարդիկ յարում են ստորոգելիքների գործողութեան. սոքա ընդհանուրը չգլխոցող ծանր ուղեղներ են. ով իմանում է՝ թող չխախտէ նրանց:

Բոլոր գործերը ինձ վերագրիր, մտածիր գերագոյն հոգու վրայ. և անյոյս ու անհոգ կռուիր առանց տխրութեան:

Այն մարդիկ, որ հետևում են իմ հրամանիս հաւատքով ու անտրտունջ, ազատում են նոքա էլ գործերի կապերից:

Բայց նոքա, որ տրտնջալով չեն հետևում իմ հրամանիս, իմացիր թէ զօւրի են ամէն գիտութիւնից և կորչում են անմիտ կերպով:

Իմաստունը ձգտում է իր բնութեան համաձայնող գիտութեան. անասուններն էլ իրենց. ով փորող է հակառակը գործել:

Ձգայական առարկաները զգայարաններին տալիս են

ցանկութիւն կամ զգուանք. բայց իմաստունը չի հպատակում նրանց, որովհետեւ նորա իր թշնամիներն են:

Լաւագոյն է սեպհական անկատար օրէնքը օտարի կատարեալ օրէնքից. լաւագոյն է մեռնել սեպհական օրէնքով. օտար օրէնքը վտանգաւոր է:

Արջունաց խօսեց.

Ինչո՞վ գնում է մարդ մեղքի մէջ ականայօրէն իւր մղուած օտար ուժից:

Կրիսեան խօսեց.

Դա սէրն է, դա կիրքն է՝ ծնուած ասարտարոսից, գիշատիչ և մեղսալից. զիտցիր՝ որ նա թշնամի է աշխարհում:

Ինչպէս ծուխը ծածկում է բոցը և ժանգը հայելին, ինչպէս արդանդը պատում է սաղմը, այնպէս և նա պատում է այս աշխարհը:

Իմաստութիւնը ծածկում է նրանով. իմաստունի յաւելտեճական թշնամին է. անյագ բոցի պէս նա ձեւփոխւում է ըստ հաճոյս:

Զգայարանները, միտքը, բանականութիւնը նորա ընակարաններն են կոչւում. սոցանով մթագնում է գիտութիւնը և բանականութիւնը:

Ուստի քո զգայարանները հենց սկզբից ընկճիր, ո՞վ Բհաւրատայի գերագոյն որդի, և ջնջիր այս մեղապարտին, որ վնասում է գիտութեան և դատողութեան:

Զգայարանները հզօր են, ասում են. զգայարաններից աւելի հզօր է միտքը, մտքից աւելի հզօր է բանականութիւնը. բայց բանականութիւնից աւելի հզօրը նա է:

Նրան բանականութիւնից աւելի հզօր իմանալով, զօրացրո՞ւ հոգիդ քո մէջ և սպանի՛ր թշնամուն, որ զանազանակերպ է և դժուարամատչելի:

Այսեղ վերջանում է Բհաւալպադի՛սա՛յի երրորդ գլուխը, որի անունն է գործի Եօգա:

Դ.

Կրիսեան խօսեց.

Այս յաւելտեճական Եօգան սովորեցրի նախ Վիվաովատին. Վիվաովատը սովորեցրեց Մանունին. Մանունն պատմեց Իկչվանկուն:

Այսպէս փոփոխակի անցնելով Արքայական Իմաստունները սովորեցրին. բայց դարերի ընթացքում Եօգան մոռացուեց:

Նոյնը ես այժմ քե՛զ եմ սովորեցնում, այդ հին մոռաց-

ցուած եօզան. «Իմ ծառան ես դու և իմ բարեկամը» ասացի
ես: Գերագոյն գաղտնիք է սա:

Արշունան խօսեց.

Յետնագոյն է քո ծնունդը. Վիվասովատի ծնունդը կան-
խագոյն է. ի՞նչպէս հասկանալ քեզ, երբ ասում ես «նախ
սովորեցրի Վիվասովատին»:

Կրիւնան խօսեց.

Բազմաթիւ են իմ ծնունդները. քոնն էլ, ո՞վ Արջունա.
բայց ես նրանք բոլորը գիտեմ, միայն դու չգիտես:

Թէև անսկիզբն և անվախճան, արարածների տէրն եմ
ես, բայց իշխան իմ սեպհական էութեան, ծնւում եմ խոր-
հրդաւոր զօրութեամբ:

Ամէն անգամ երբ արդարութիւնը նուազում է և անար-
դարութիւնը գլուխ է բարձրացնում, այն ժամանակ մարմին
եմ զգենում:

Եւ բարիների պաշտպանութեան, չարերի հալածման և
արդարութեան վերականգման համար ծնւում եմ դարից դար:
Իմ աստուածային ծնունդն ու գործը ով իմանում է,
նա թողնելով մարմինը՝ նոր ծնունդի չի դիմանում. ինձ է
գալիս, ո՞վ Արջունա:

Ազատ ցանկութիւնից, երկիւղից և կրքից, բարեպաշտ ու
հաւատացած ինձ, շատերը գիտութեան ապաշխարութեամբ
մաքրուած, միանում են իմ էութեան:

Որովհետև որոնք խոնարհում են իմ առաջ, նրանց յար-
գում եմ ես: Իմ ճանապարհին հետևում են բոլոր մարդիկ:

Ովքեր ցանկանում են գործերի վարձատրութեան, զո-
հում են աստուածներին. և շուտով այս մահկանացու աշ-
խարհի մէջ ստանում են իրենց վարձը:

Ձորս դասակարգերն ինձանից ստեղծուեցան և իրենց
յատկութիւններն ու պաշտօններն ստացան. իմացի՛ր թէ՛ նոքա
իմ գործն են, ես որ անգործ եմ և անայլայլ:

Ինձ չեն ապականում գործերը, որովհետև ոչ մի պտուղ
չունին ինձ համար. ով ինձ այսպէս է ընդունում, գործերով
չէ կաշկանդում:

Գիտենալով թէ իմաստուններն էլ կատարել են իրենց
գործը ազատութեան ցանկութեամբ, կատարի՛ր դու էլ այն
գործը, սր իմաստունները ժամանակին կատարել են:

«Ի՞նչ է գործը. ի՞նչ է դադարը» ասում ես: Բանա-
ստեղծներն անգամ այս բանում դժուարացել են: Գործը ես
քեզ կուսուցանեմ, և երբ դու կիմանաս՝ կազատուիս չարիքից:

Պէտք է գիտենալ գործը, պէտք է գիտենալ դադարը, պէտք է գիտենալ անգործութիւնը. դժուարը մտնելի է գործի ընթացքը:

Ով գործի մէջ անգործութիւն է տեսնում, և ով անգործութեան մէջ գործ է տեսնում, նա իմաստուն է մարդկանց մէջ. նա Եօզայի մէջ է, գործի՝ թէ չգործի:

Եթէ իւր բոլոր ձեռնարկութիւնները ցանկութեան ներշնչումներէից զերծ են, իբր թէ գիտութեան կրակով այրած լինէր գործը, նրան իմաստուն են կոչում գիտունները:

Ով թողել է գործի վարձատրութեան ցանկութիւնը, և մշտադո՛հ է ու աննախանձ, եթէ գործով զբաղուած էլ լինի, ոչինչ չի գործում նա:

Անյոյս, անձնիշխան, նպաստամերժ, մարմնով միայն գործ գործելով, նա չի մտնիլ մեղքի մէջ:

Ամէն պատահածից գոհունակ, սիրուց և ատելութիւնից բարձր, անցանկասէր, անփոյթ յաջողութեան և անյաջողութեան մէջ, գործելիս անգամ կապուած չէ գործին:

Յանկութիւնները վանած, ազատ, գիտութեան անճատուր և զոհաբերութեամբ ընթացող մարդու համար գործն ամբողջովին հալում է:

Աստուած է նուիրարբերութիւնը. Աստուած է օծութեան իւրը. Աստուած է կրակը. Աստուած է զոհը. Աստուծուն կը գնայ նա, որ Աստուծոյ վերայ է մտածում գործի մէջ:

Եօզիներէից ոմանք մասնակցում են Աստուածների զոհին. ուրիշներ Բրահմանական կրակի մէջ զոհաբերում են հենց զոհը:

Ոմանք ողջախոհութեան կրակի մէջ լսողական և այլ զգայարաններն են զոհաբերում, ուրիշներ զգայութեանց կրթակի մէջ ձայնը և ուրիշ զգայական առարկաներ են զոհաբերում:

Ոմանք կենսական և զգայական բոլոր գործօնները զոհաբերում են ողջախոհութեան Եօզայի կրակի մէջ, որ վառում է գիտութիւնը:

Ոմանք զոհաբերում են հարստութիւն, բարեպաշտութիւն, ջերմեռանդութիւն, ընթերցում, գիտութիւն, ժուժկալութիւն, ճգնակեցութիւն:

Ոմանք արտաշնչութեան մէջ զոհաբերում են ներշնչութիւնը, և ներշնչութեան մէջ արտաշնչութիւնը, և ներշնչութեան ու արտաշնչութեան ճանապարհը փակելով, բռնում են շնչառութիւնը ¹⁾:

1) Շնչառութիւնը ըստ կարելոյն ուշացնելով աւծը նեղելու զընտանիքը:

Ոմանք անսուաղութեամբ կեանքի պիտոյքները զոհաբերում են կեանքի պիտոյքների մէջ: Սոքա բոլոր զոհի գիտուններ են և զոհաբերութեամբ ջնջում են մեղքերը:

Ովքեր ուտում են անմահութեան կերակուր զոհի մնացորդները՝ գնում են Յաւիտենական Բրահմայի մօտ. բայց ով չի զոհաբերում՝ նա այս աշխարհումն էլ տեղ չունի, ո՛ւր մնաց միւսում:

Այս զանազան զոհերը հաստատուած են Բրահմայի բերանից. գիացիւր որ նրանք բոլորը գործի ծնունդ են. և այս գիտենալով դու կը փրկուիս:

Լաւագոյն է գիտութեան զոհաբերութիւնը հարստութեան զոհաբերութիւնից. բոլոր գործերի կատարելութիւնը գիտութեան մէջ է բովանդակուում:

Գիտցի՛ր որ սա ստացւում է պատուելով, հարցափորձելով ծառայելով. դիտունները՝ որ տեսնում են ճշմարտութիւնը, քեզ գիտութիւն պիտի սովորեցնեն:

Գիտութեամբ այլ ևս տկարութիւն չպիտի զգան. նրանով դու պիտի տեսնես բոլոր արարածներին հոգու մէջ և յետոյ իմ մէջ:

Եթէ դու բոլոր մեղաւորներից աւելի մեղաւոր լինիս, գիտութեան նաւով բոլոր մեղքերը պիտի անցնիս:

Ինչպէս վառուած կրակը փայլը մոխիր է դարձնում, այսպէս էլ գիտութեան կրակը բոլոր գործերը աճիւն է դարձնում:

Որովհետեւ գիտութեան նման օրհնեալ ջուր չկայ: Ով իրան Եօգայով կատարելագործում է, ժամանակին կը գտնի գիտութիւնը իր հոգու մէջ:

Հաւատացեալը ստանում է գիտութիւն, երբ անձնատուր է նրան և տէր իր զգայարաններին. գիտութիւն ստանալով՝ շուտով կը հասնի երանութեան:

Բայց տգէտն ու անհաւատը երկբայութեամբ կորչում են, որովհետեւ ո՛չ այս աշխարհը, ո՛չ հանդերձեալը, ո՛չ երջանկութիւնը երկբայողի համար չեն:

Ով Եօգայով անջանտուած է գործերից, ով գիտութեամբ երկբայութիւնը փարատել է, նա անկախ է և գործով չէ կապուած:

Ուրեմն տգիտութիւնից ծնած և սրտում բնակող այս երկբայութիւնը կտրի՛ր գիտութեան սրով. դէպի Եօգան գնա՛վէ՛ր կաց:

Այստեղ վերջանում է Բհագավադգի՛տա՛յի չորրորդ գլուխը՝ որի անունն է գիտութեան Եօգա:

Ե.

Արջունաց խօսեց.

Մի կողմից դու գովում ես գործերից հրաժարումը, ո՛վ Կրիշնա, միւս կողմից Եօգան. ո՞րն է լաւագոյնը այս երկուսից. ասա՛ ինձ պարզորոշ:

Կրիշնան խօսեց.

Հրաժարումը և գործերի Եօգան երջանկութիւն են տալիս երկուսն էլ. բայց գործերի հրաժարումից աւելի լաւ է գործերի Եօգան:

Յարատե է հրաժարման մէջ նա, որ ոչ ատում է, ոչ ցանկանում. ով ազատ է այս երկուսից՝ հեշտութեամբ կապտուռի կապանքից:

Սանքիան ու Եօգան բաժանում են մանուկները, բայց ոչ իմաստունները. ով նուիրւում է մէկին, գտնում է միւսի պտուղը:

Այն կայանը, ուր Սանքիայով հասնում են, կարելի է նաև Եօգայով հասնել. և ով Սանքիան ու Եօգան նոյն է տեսնում, լաւ է տեսնում:

Բայց հրաժարմամբ դժուար է հասնել առանց Եօգայի. իսկ Եօգային յարած մենակեացը շուտով Բրահմային կը հասնի:

Յարած Եօգային, հոգին մաքրած, նուաճած անձն ու զգայարանները, ապրելով համայն էակների կեանքով, գործելիս նա չի պղծուիլ:

«Նս չեմ որ գործում եմ»․ այսպէս պիտի մտածէ ճշմարտաճանաչ Եօգին, նայելիս, լսելիս, շօշափելիս, հոտոտելիս, ուտելիս, գնալիս, քնելիս, շնչելիս,

Խօսելիս, տալիս, առնելիս, աչքը բանալիս ու իրակելիս: «Զգայարանները զգայական առարկաների համար են շինուած»․ այսպէս պիտի ասի նա:

Ով ցանկութիւնները թողնելով գործում է Աստուծոյ համար, նա չի պղծւում մեղքով. ինչպէս lotus ի¹⁾ տերևը ջրով:

Մարմնով, մաքով, բանականութեամբ ու զգայարաններով՝ Եօգինները գործում են գործը, ցանկութիւնները թողած՝ հոգու սրբագործութեան համար:

Եօգայով՝ գործերի պտուղը թողած, հասնում են գերագոյն երանութեան. առանց Եօգայի ով գործերի պտղին է սպասում՝ կաշկանդւում է ցանկութեան զօրութեամբ:

Ով ըտլոր գործերից մաքով հրաժարւում է՝ նա անգործ ու հզօր բնակում է ինն դռնով քաղաքի²⁾ մէջ, առանց գոր-

1) Lotus հնդկաց սիրելի ծաղիկն է:

2) Մարմինն որ ունի ինն ծակ:

ծելու և առանց գործել տալու:

Թէ գործունէութիւնը, թէ գործը աշխարհի տիրոջ ստեղծածը չեն, ոչ էլ գործի պտուղը վայելելու ցանկութիւնը. անհատականութիւնն է գոյացրել նրանց:

Տէրը չի վերցնում մէկի մեղքը և ոչ բարի գործը. տգիտութեամբ ծածկուած է գիտութիւնը և այսպէս թափառում են էակները:

Բայց նրանք, որոնց մէջ հոգին գիտութեամբ տգիտութիւնը ջնջել է, նրանց մէջ Արեգակի պէս լուսաւորում է գիտութիւնը Գերագոյն էակին:

Նրան մտածելով, նքան էակցելով, նրա մէջ բնակելով ու նրան նուիրուելով՝ գնում են անդառնալի՝ գիտութեամբ մեղքերից ազատուած:

Գիտուն ու համեստ Բրահմանի, եզան, փղի, նոյն իսկ շան, նոյն իսկ շան միս ուտողի մէջ իմաստունները տեսնում են նոյնին¹⁾:

Աշխարհի մէջ նրանք են յաղթել բնութեան, որոնց մէջ միտքը հաստատ մնում է նոյնութեան մէջ. որովհետև անմեղանշական է նոյնն Աստուած, ուստի Աստուծոյ մէջ մնում են հաստատ:

Նա չի ուրախանում հաճելի դէպքով, նա չի տիրում անհաճոյ դէպքով. հաստատամիտ, անդրդուելի, Աստուածախորհ, Աստուծոյ մէջ հաստատուած,

Արտաքին շփումներէից ազատ, նա գտնում է իր մէջ երջանկութիւնը. ով Աստուծուն է միացել Եօգայով՝ անկորուստ երանութիւնն է վայելում:

Որովհետև շփումներից ծնած հաճոյքները ցաւ են առաջացնում և սկիզբ ու վերջ ունին, ով Կունաիի որդի. նոցա մէջ չի հրճւում իմաստունը:

Ով դիմադրում է այս աշխարհում, մարմնից դուրս գալուց առաջ, ցանկութեան և կրքի հարուածներին, նա Եօգի է, նա երջանիկ է:

Ով իրա մէջ գտնում է իր երջանկութիւնը, իր ուրախութիւնը և իր լոյսը, նա Եօգի է, որ գնում է Բրահմայի նիրվանային, Բրահմայի էութեան:

Այսպէս խառնւում են Բրահմայի նիրվանայի մէջ իմաստունները՝ որոնց մեղքերը քաւուած են, միտքն անբաժան, ինքնիշխան և համայն էակների լաւութեամբ օւրախ:

Սիրուց և ատելութիւնից ազատուած, անձը և միտքը նուաճած, ինքնաճանաչ մարդը մօտ է Բրահմայի նիրվանային:

Երբ շփումից առաջացած զգայութիւնները վաճել է

1) Այսինքն Աստուած Համարտուածութեան գաղափարով.

մարդ, աչքը ուղղել է դէպի առաջ, կանոնաւորել է շնչառւտրութիւնը և կրծքի ելևէջը,

Զսպել է զգայարանները, միտքը, բանականութիւնը, ազատել է իրան սրանցից, վանել է իղձը, երկիւղը և կիբքը, նա հասնում է ազատութեան:

Եւ իմանում է թէ ե՛ս եմ ընդունում զո՛հը, ապաշխարութիւնը, ե՛ս եմ Տիեզերքի տէրը, բոլոր արարածների բարեկամը, այն ժամանակ նա ստանում է երջանկութիւնը:

Այստեղ վերջանում է բնագալադգի՛թա՛յի հինգերորդ գլուխը՝ որի անունն է զործերից հրաժարման Եօգա:

2.

Կրիւնան խօսեց.

Նա՛ որ առանց ակնկալելու գործերի վարձատրութեանը՝ կատարում է որոշուած գործը, նա Անձնուրաց է, նա Եօգի է֊բայց ոչ նա՛ որ մոռանում է Սրբազան կրակը և սուրբ գործը:

Ինչ որ Անձնուրացութիւն են կոչում, գիտցիր, ո՛վ Պա՛նդուի որդի, թէ Եօգան է, որովհետև առանց Անձնուրացութեան Եօգի չի լինիլ ոչ սբ:

Եօգային ձգտող մենակեացի համար գործը օգնական է և երբ նա հասնում է Եօգային, հանգիստը նրա օգնականն է:

Որովհետև նա ոչ զգայարաններին և ոչ գործերին է յարում, և բոլորովին անձնազոհ է, ուրեմն հասել է իսկապէս Եօգային:

Թող ինքն իրան բարձրացնի և ոչ թէ ինքն իրան ցածացնի՝ որովհետև միտքը մարդու թէ բարեկամն է և թէ թշնամին:

Բարեկամ է միտքը այն անձի համար, որ ինքը իր անձին յաղթել է՝ բայց իբրև թշնամի ոչ-մտաւոր բաների, միտքը կարող է նաև դառնալ թշնամի:

Անձնիշխան և անդորր մարդու հոգին ընակում է ամփոփուած ցրտի և տաքի, հաճոյքի և ցաւի, պատուի և նախատանքի մէջտեղ:

Նա՛ որի միտքը հաճոյք է գտնում գիտութեան և ուսման մէջ, որի հոգին բարձր է, որ նուաճել է զգայարանները, որի համար հաւասար են գայլախազը, հողի կտորը և ոսկին, նա Եօգի է, որովհետև հոգեպէս միացած է:

Ով որ բարեկամներին, մտերիմներին, թշնամիներին, անտարբերներին, օտարներին, ատելիներին, ազգականներին,

բարիներին և մեղաւորներին նոյն աչքով է նայում, նրան յարգում են:

Եօգին թող գործադրէ ուրեմն միշտ իր ջերմեւանդութիւնը, մենակ մեկուսացած, առանձնակի, անձնիշխան և անյոյս:

Մաքուր մի տեղում թող պատրաստի իրա համար մի հաստատուն նստարան, ոչ շատ բարձր, ոչ շատ ցածր, խոտից, կտաւից և մորթից:

Այնտեղ՝ դէպի միութիւնն յառած միտքը, զսպած զգայարանները և գործունէութիւնը, նստած նստարանի վրայ՝ թող միանայ Եօգային իր հոգու սրբագործութեան համար:

Ամբողջ մարմինը, գլուխը, վիզը պահած հաւասարակշռութեան մէջ, անշարժ, հայեացքն ուղղած իր առաջ, առանց ուրիշ կողմ շարժելու:

Հոգին երանեալ, երկիւղից ազատ, նորընծայի պէս ուխտապահ, իշխան իր մտքին, թող նստի Եօգին յանուն իմ:

Այսպէս միշտ հոգին միացրած, միտքը նուաճած՝ Եօգին կը գնայ երանութեան, Նիրվանայի մէջ հալուելու, իմ մէջ բնակուելու:

Եօգան նրանը չէ, ով շատ է ուտում կամ ոչինչ չէ ուտում, ով շատ է քնում կամ միշտ արթուն է:

Ձարիքները ջնջող Եօգան նրանն է՝ ով չափաւոր ուտում է և քաղցում, չափաւոր գործում ու հանգստանում, չափաւոր քնում և արթուն մնում:

Երբ իր լիովին նուաճած միտքը իր վրայ է հաստատում, և ազատ է ամեն ցանկութիւններից, այն ժամանակ նրան կոչում են Եօգի:

Եօգին քամուց ազատ մի ճրագ է, որ չի տատանւում, երբ նուաճած իր միտքը՝ անձնատուր է լինում Եօգային:

Երբ Եօգայով կապուած միտքը վայելում է անդորրութիւնը, երբ հոգին իրա վրայ նայելով՝ իր մէջ հրճւում է:

Երբ ճաշակում է այն անհուն ուրախութիւնը որ, 'գիտութիւնն է տալիս և զգայութիւններից աւելի բարձր է, երբ առանց տատանուելու յարում է գերագոյն էութեան:

Երբ ստանալով նրան՝ զգում է թէ ոչ մի ուրիշ ստացում հաւասար չէ նրան, և երբ նրան միանալով սաստիկ ցանով էլ չի բաժանւում նրանից:

Թող իմանայ թէ ցաւի հետ յարաբերութեանց այս խզումը Եօգա է կոչւում: Այս Եօգան պիտի կատարուի հաստատակամ ու մտասոյզ:

Երևակայութիւնից առաջացած ցանկութիւնները թողնե-

լով բողոքովին, մարտով նուաճելով ամէն կողմից եկած զգայութեանց խռնութիւնը:

Տակաւ առ տակաւ թող հասնի անդորրութեան՝ յարատե հաստատուն բանականութեամբ. և իր մէջ ամփոփուած միտքը ուրիշ բանի մասին չմտածէ:

Եւ ամէն անգամ, որ իր անհաստատ և դեղևոտ միտքը ուրիշ տեղեր թափառի, թող սանձահարի նրան և հնազանդեցնի:

Գերագոյն երջանկութիւնը թափանցում է Եօզի մէջ, երանեալ մարտի, կրքերից անդորր, Աստուած դառած, անարատ:

Միշտ Եօզա կատարելով Եօզին մարբուած արաններից, Աստուծոյ հետ հաղորդակցութեամբ անհուն երանութիւնն է վայելում:

Համայն էակներն մէջ բնակուած հոգուն և հոգու մէջ համայն էակներին է տեսնում, երբ իր հոգին Եօզայով միացած է և ամէն տեղ նոյնին է տեսնում:

Ով ինձ է տեսնում ամէն տեղ, և ամեն բան իմ մէջ է տեսնում, նա ինձ չի կորցնում, նա ինձ համար չի կորչում:

Ով պաշտում է ինձ՝ համայն էակներն մէջ բնակուածիս և միութեան մէջ հաստատուն է, ամէն զրութեան մէջ էլ, նա Եօզիով ինձ է միացած:

Ով իր անձն նմանութեամբ ամէն տեղ նոյնին է տեսնում, երջանիկ թէ դժբախտ, նա ընտիր Եօզի է:

Արջունան խօսեց.

Ո՛վ Մազհուի սպանողը, ես չեմ կարծում՝ որ մտքի անհաստատութիւնը մի հաստատուն կայան թողնի այս Եօզային, որ դու զնում ես համանմանութեան մէջ:

Որովհետեւ դեղևոտ է միտքը, ո՛վ կրիչնա, յարափոփոխ, ուժեղ ու հզոր. ինձ թուում է այնքան անընկճելի՝ ինչքան քամին:

Կրիեման խօսեց.

Անտարակոյս, ո՛վ դիւցազն, միտքը անգուպ, յարափոփոխ է. բայց ճգնութեամբ և կրքերի արտաքսումով զսպւում է:

Ով չի նուաճել իր անձը՝ նրան դժուար է հասնել Եօզային. այսպէս եմ մտածում ես. ոսկայն ով սանձել է իրեն, կարող է հասնել նրան:

Արջունան խօսեց.

Անանձնիշխան, բայց հաւատացեալ, միտքը Եօզայից հե-

ուացած և Եօգայի կատարելութեան չհասած անձը ո՞ր ճանապարհն է գնում, ո՞վ Կրիշնա:

Արդեօք երկու կողմից վտարուելով պատառուած ամպի պէս անհետանում է, անկայուն, հեռու Բրահմայի ճանապարհին:

Այս իմ տարակոյսը, ո՞վ Կրիշնա, հաճի՛ր փարատել լիովին. բացի քեզանից չկայ մէկը, որ կարենար այս տարակոյսս փարատել:

Կրիշնան խօսեց.

Ո՞վ Պրիթւյի որդի, ոչ այս աշխարհում, ոչ հանդերձեւում նա չի կարող անհետանալ. որովհետեւ ոչ մի բարեգործ մա՛րդ չի գնում բնաւ թշուառ ճանապարհը:

Հասնելով քաւեալների աշխարհը, բնակելով այնտեղ երկար տարիներ, նորից ծնւում է քաւեալների և երջանիկների մի ընտանիքում:

Կամ մինչև իսկ Եօգա կատարող իմաստունների ընտանիքում. շատ դժուար է աշխարհում այսպիսի ծնունդ ձեռք բերել:

Այստեղ վերսկսում է իր նախկին բարեպաշտական ճշմունութիւնները և աւելի է ձգտում դէպի կատարելագործութիւն:

Որովհետեւ իր նախկին կրթութիւնը քաշում է նրան աւկամայ, մինչև իսկ եթէ Եօգայի հասնելու ցանկութեան մէջ շեղուի բրահմանական վարդապետութիւնից:

ձեգով նուաճած իր միտքը, Եօգին՝ իր ասպականութիւններից սրբուած, մէկից աւելի ծնունդներով կատարելագործուած գնում է վերջապէս գերագոյն ճանապարհը:

Եօգին այն ժամանակ գեղաբոյն է ճգնաւորներից, գերագոյն է իմաստուններից, գերագոյն է գործի մարդկանցից: Ուրեմն Եօգի՛ եղի՛ր, ո՞վ Արջունա:

Բոլոր Եօգիներին մէջ, ով ինձ է գալիս իր սրտում, հաւատքով պաշտում է ինձ, նա ինձ համար գերագոյն Եօգին է:

Այստեղ վերջանում է Բիագաւլադգի՛սայի վեցերորդ գլուխը, որի տնունն է ինճնանուաման Եօգա:

Է.

Կրիցնուց խօսեց.

Իմ վերայ յառելով միտքդ, Եօգա կատարելով, ինձ աւ-
շադիր լինելով՝ լիովին ու ազնւորեալ ի՞նչպէս պիտի ճանաչես
ինձ. ա՛յդ լսիր այժմ:

Այս գիտութիւնն իր ստորաբաժանումներով պիտի սո-
վորեցնեմ քեզ, որը սովորելուց յետոյ՝ աշխարհում այլ ևս
ոչինչ չի մնում սովորելու:

Հազարաւոր մարդկանց մէջ ոմանք միայն ձգտում են կա-
տարեւագործութեան. և այդ կատարեւագործեալ իմաստուն-
ների մէջ հազիւ մէկը ինձ ճանաչում է էութեամբս:

Հողը, ջուրը, կրակը, քամին, օդը, միտքը, բանականու-
թիւնը և Ես. ահա իմ էութիւնը բաժանուած ութը տարրերի:

Սա ստորինն է: Այժմ ճանաչիր իմ միւս գերագոյն էու-
թիւնը, որ կեանքի սկզբունքն է և որով աշխարհը մնում է:

Իւր ծոցումն են բնակւում համայն էակները. Ես եմ
Տիեզերքի արարչութեան գոյութիւնը և լուծումը:

Ինձանից բարձր չկայ ոչ ոք. ինձանից է կախուած ամբողջ
այս տիեզերքը՝ ինչպէս մարդարտի շարքերը թելի վրայ:

Քաղցրութիւնն եմ ես ջրերի մէջ, լոյսն իմ Ղուանի և
Արեգակի մէջ, օրհնելոյն եմ բոլոր Վեդաների մէջ, ձայնը օդի
մէջ, առնականութիւնը մարդու մէջ:

Մաքուր բոյրը հողի մէջ, շողքն եմ ես կրակի մէջ, կեանքը
համայն էակների մէջ, ճգնութիւնն եմ ճգնաւորների մէջ:

Գիտցի՛ր, ով Պրիթւյի որդի, թէ ես համայն էակների
սերմն եմ անսպառելի, իմաստունների իմաստութիւնն եմ,
արիների արիութիւնն եմ:

Հզօրների զօրութիւնն եմ ես՝ կրքից ու ցանկութիւններից
ազատ, կենդանի էակների մէջ օրինական սէրն եմ:

Ճշմարտութիւնը, կիրքը և խաւարը գիտցի՛ր թէ ինձանից
են. բայց ես նոցա մէջ չեմ, այլ նոքա իմ մէջ:

Այս երեք որակութեանց եղանակաւորութիւններով ամ-
բողջ աշխարհը պղտորուած՝ չի ճանաչում ինձ իբր նոցա գե-
րագոյնը և անջնջելի:

Իրերի եղանակաւորութեանց այս դիւթութիւնը դժուա-
րանցանելի է. ովքեր ինձ հետեւում են, ազատւում են նրանից:

Բայց չարագործները և պղտոր հոգիները չեն կարող ինձ
հետեւել, ոչ էլ ստորին մարդիկ՝ որոնք խաբւում են հեշտու-
թիւնից և սատանայի բնութիւնից են:

Չորս դաս բարեգործ մարդիկ պաշտում են ինձ, ո՞վ Արջուննա.— տառապեալը, ուսումնասէրը, ընչասէրը և իմաստունը:

Սոցա մէջ իմաստունն է, որ միշտ Եօգայի մէջ, յարած միակ պաշտամունքի, գերեզանցում է բոլորին: Իմաստունի համար ամէնից աւելի սիրելին ես եմ, և նա իմ սիրելին է:

Բարի են բոլոր այս ծառաները. բայց իմաստունը հոգով աստուած է, որովհետև մտաւոր Եօգայի մէջ նա հետևում է ինձ իբրև վերջին ճանապարհ:

Բազմաթիւ ծնունդներից յետոյ իմաստունը ինձ է գալիս: Ով ասում է «Վասուդէվան տիեզերքն է», նա չի ըմբռնում Գերագոյն Հոգուն:

Նոքա՝ որոնց միտքը խաբուած է ցանկութիւններից, դիմում են այլ աստուածութիւնների. նոքա հետևում են իրենց պաշտամունքին, կապուած իրենց ընտելութեամբ:

Ով էլ լինի այն աստուածային անձը՝ որին մի մարդ ցանկանում է նուիրել իր հաւատքը, ես այդ հաւատքը անդրդուուելի եմ դարձնում նրա մէջ:

Եւ նա հաւատքով միացած՝ նրան ծառայել է աշխատում, և ստանում է ցանկալի բարիքները՝ որ ես եմ բաշխում:

Բայց սահմանափակ է այս սակաւամիտ մարդոց վարձատրութիւնը, ովքեր աստուածներին են զոհում՝ աստուածներին են գնում. բայց ովքեր ինձ են պաշտում, ինձ են գալիս:

Ինձ՝ Անտեսանելուս տեսանելի են կարծում անգիտաբար տգէտները. իմ գերագոյն էութիւնը չեն ճանաչում նոքա՝ անայլայլ ու վեհագոյն:

Ես չեմ երևում բոլորին և Եօգայի դիւթութեամբ միայն բացում եմ. ապականեալ աշխարհը չի ճանաչում ինձ՝ որ անձին եմ ու անեղծ:

Ճանաչում եմ ես անցեալ, ներկայ և ապագայ էակներին, ո՞վ Արջուննա. բայց ինձ չի ճանաչում ոչ ոք:

Ցանկութեամբ կամ զգուանքով պղտորուած՝ քոլոր էակներն այս աշխարհում դէպի մեղքն են դնում:

Բայց նոքա որ ջնջել են իրենց մեղքերը գործերի մաքրութեամբ, մեղքի ապականութիւնից ազատուած պաշտում են ինձ յարատուութեամբ:

Ովքեր ծերութիւնից և մահուանից ազատութիւնը իմ մէջ փնտռելով ինձ են ապաստանում, սոքա ճանաչում են Բրահմային, Գերագոյն Հոգուն և գործը ամբողջապէս:

Եւ ովքեր ինձ ճանաչում են իբր Առաջին Կենդանի էակ,

Սկզբնական Աստուածութիւն և Առաջին զոհ, նոքա վերջին օրը կը տեսնեն ինձ մտքով միացած:

Այս տեղ վերջանում է Բնագավաղգի՛դա՛յի եօթներորդ զլուխը, որի անունն է ծանօթութեան եօգա:

Ը.

Արջունան խօսեց.

Ո՛վ է Աստուած, ո՛վ է Գերագոյն հոգին, լ՛նչ է գործը. Առաջին կենդանի էակ և Սկզբնական Աստուածութիւն ո՛ւմ ես կոչուեմ:

Ի՞նչպէս Առաջին զոհ կարող է լինել նա, որ այստեղ մարմնի մէջ է բնակուած: Վերջին օրն լ՛նչպէս կարող ես գըտնուել անձնիշխան մարդոց մաքում:

Կրիստոս խօսեց.

Աստուած գերագոյն անբաժանելին է. ներքին էութիւնը Գերագոյն շոգի է կոչուեմ. գործը քակների նիւթական գոյութիւնը արտադրող ծնունդն է:

Առաջին կենդանի էակը բաժանելի էութիւնն է. Սկզբնական աստուածութիւնը առնական ոյժն է. Առաջին զոհը ես եմ մարմնի մէջ մարմնացեալ:

Ով վերջին օրը ինձ յիշելով և մարմինը թողնելով դուրս է գալիս, նա իմ էութեան մէջ է մտնում. չկայ այստեղ տարակոյս:

Բայց ով մտածում է մի ուրիշ էութեան մասին, երբ թողնում է իր մարմինը՝ նրան է գնում, որովհետև նրա էութեամբ է էացած:

Ուրեմն ամէն ժամանակ ինձ յիշիւր և կռուիր. ինձ յառած միտք ու բանականութիւնք՝ գու ինձ կը գաս պատարակոյս:

Մշտանպէս Եօգայով ինձ կապուած և ուրիշ տեղ չթափառող մտքով մարդը գնում է դէպի գերագոյն երկնային Ազին, որի վրայ բնակում էր:

Այս վաղեմի բանաստեղծը, կարգադրիչ աշխարհի, աւելի նուրբ քան հիւլէն, ամենախնամ, ձևով անըմբռնելի, որ խաւարի մէջ արեգակնաման փայլում է:

Մահուան օրը հաստատուն մտքով, սիրով և Եօգայով սրան միացած, յօնքերի մէջտեղ կենդանական շունչը միացրած, Գերագոյն երկնային Ազուն է դիմում:

Այն ճանապարհը, որը անբաժանելի են կոչում վէդայագէտները ¹⁾, ուր գնում են անձնիշխան ու կրքից ազատ մարդիկ, որին ցանկանում են Բրահմայի նորընծաները, ահա այդ ճանապարհը պիտի ցոյց տամ քեզ համառօտակի:

Չգայարանների բոլոր դռները փակած, միտքը սրտում կենդրոնացած և կենսական շունչը գլխում, հաստատուն և յարատև Եօգայի մէջ:

«Օ՛մ» սրբազան ըառը մի և անբաժանելի Բրահմային ուղղելով, իմ վրայ մտածելով, ով մեկնում է թողնելով մարմինը, նա գնում է գերագոյն ճանապարհը:

Ով առանց ուրիշ բանի վրայ մտածելու՝ միշտ ինձ է յիշում անդադար, ես մատչելի եմ նրան. նա յաւիտենապէս միացած Եօգի է:

Ինձ հասնելով՝ նորից այս կորնչական չարալից ծնունդը չեն ստանում այդ մեծ հոգիները՝ որոնք դտել են գերագոյն կատարելութիւնը:

Բրահմայի մօտ են դառնում նորից աշխարհները, ո՛վ Արջունա. բայց ով ինձ է հասնում, նա նորից չի ծնւում:

Ովքեր գիտեն՝ թէ Բրահմայի մի օրը հազար դարաշրջան է պարունակում, և մի գիշերը նոյնպէս հազար դարաշրջան, նոքա ճանաչում են օրն ու գիշերը:

Անտեսանելից են ծագում բոլոր տեսանելիները օրուայ սկզբին, և երբ գիշերը հասնում է, նոքա լուծւում են նոյն անտեսանելու մէջ:

Այսպէս էակների ամբողջութիւնը ծնւում է, նորից ծնւում է. հալւում է, գիշերը հասնելիս ցրւում է, և վերածնւում է առաւօտեան:

Բայց այս տեսանելի էակից դուրս, կայ և ուրիշը՝ անտեսանելի և յաւիտենական. ամբողջ էակները կորչում են, բայց նա չի կորչում:

Նա կոչւում է Անտեսանելի և Անբաժանելի. նա գերագոյն ճանապարհն է. նրան հասնողը էլ յետ չի դառնալ, այնտեղ է իմ գերագոյն բնակարանը:

Այս Առնական ուժին հասնում են միմիայն նրան պաշտելով. նրա մէջ հանգչում են էակները. նրանով է այս ամբողջ Տիեզերքը:

Ո՛ր ժամանակ են գնում Եօգիները վերագառնալի կամ անդառնալի կերպով. ահա այդ ժամանակը պիտի սովորենեմ քեզ, ո՛վ Բհարատայի որդին:

1) Հնդկաց Ս. Գիրքը՝ վէդան սովորած մարդ:

Արահը, լոյսը, օրը, նոր լուսինը, այն վեց ամիսները՝ երբ Արևը հիւսիսումն է. ահա ժամանակը՝ երբ գնում են Բրահմայի մօտ բրահմայաճանաչ մարդիկ:

Ծուխը, գիշերը, վերջին լուսինը, հարաւի վեց ամիսները. ահա երբ գնում է Եօգին լուսնի պարունակի մէջ և յետոյ վերադառնում:

Ահա երկու յաւիտենական ճանապարհները, պայծառ կամ խաւար, հաւատալիք այս աշխարհի. մին գնում են անդառնալի, միւսը գնում են վերադառնալի:

Այս երկուսին ճանաչելով Եօգին չի վրդովւում. ուստի ամէն ժամանակ Եօգայով միացիւր, ո՛վ Արջունա:

Վեդայի ընթերցման, զոհի, ճգնութեան և ողորմութեան համար խոստացուած վարձատրութիւնները, այս բոլորը գերազանցում է Եօգին գիտութեամբ և գերագոյն հանդիսան է հասնում:

Այսեղ վերջանում է Բհագավադգիտալի ութերորդ գլուխը, որի անունն է Անբաժանելի եւ Գերագոյն Բրահմայի Եօգա:

Թ.

Կրիշնան խօսեց.

Այժմ ես քեզ կը բացատրեմ իր ամբողջութեամբ և իր մասերով այն խորհրդաւոր գիտութիւնը, որը սովորելով դու կազատուես չարիքից:

Դա գիտութեան թագաւորն է. դա գաղտնիքների թագաւորն է. դա գերագոյն սրբագործութիւնն է, ներհայեցողութեամբ ըմբռնելի, օրինական, գործադրութիւնը հաճոյական, անսպառ:

Նորա օրինականութեանը չհաւատացող մարդիկ, ինձ չեն հասնում և ենթարկւում են մահուան յեղափոխութեանց:

Ե՛ս կազմեցի այս ամբողջ տիեզերքը՝ անտեսանելի ձևովս. իմ մէջ են պարունակւում բոլոր էակները. իսկ ես նոցա մէջ չեմ պարունակւում:

Բայց նաև էակները իմ մէջ չեն պարունակւում. տե՛ս Եօգայի գաղտնիքը. իմ հոգին էակների տաճիչն է, բայց առանց էակների մէջ պարունակուելու՝ էակների էութիւնն է:

Ինչպէս օդի մէջ պարունակւում է անդադար ամէն կողմից փչող մի մեծ քամի, այնպէս էլ բոլոր էակները պարունակւում են իմ մէջ. ըմբռնի՛ր այս:

Բոլոր էակները մտնում են իմ արարչականութեան մէջ
Կալպայի¹⁾ վերջը. նրանց նորից Կալպայի սկզբին արձակում
եմ ես:

Իմ արարչականութեան մէջ անշարժ, արձակում եմ
հետզհետէ էակների այս ամբողջութիւնը առանց իրենց կամ-
քին, միայն իմ արարչական ուժով:

Եւ ինձ այս գործերը չեն կաշկանդում. ես դուրս եմ
նոցանից և իրենցից կախուած չեմ:

Իմ կարգադրութեամբ արարչականութիւնը ծնում է
շարժական և անշարժ իրերը. և այս պայմանով աշխարհը
դառնում է:

Արհամարհում են ինձ անզգամները՝ երբ մարդկային
մարմին եմ զգենում, իմ գերագոյն էութիւնը չճանաչելով՝
որ բոլոր արարածների հրամայողն է:

Ձուր յոյսեր, զուր գործեր, զուր գիտութիւն, խելա-
ցնորներ. Ռաքշասաների և Ասուրաների²⁾ խռովարար ուժի
տակ են:

Բայց մեծահոգի իմաստունները իմ աստուածային արար-
չականութեան հետևում են, պաշտում են միայն իմ մասին
մտածելով, և ճանաչելով, ինձ իբր էակների անայլայլ սկզբ-
բունքը:

Անդադար օրհնաբանում են ինձ, մաքառելով ու հաս-
տատուն մնալով իրենց ուխտի մէջ, պատում են ինձ, պաշ-
տելով և յաւիտենական եօգայով ծառայելով:

Ուրիշներ գիտութեան զոհը զոհաբերելով՝ ինձ ծառա-
յում են՝ միութեանս ու պարզութեանս մէջ՝ երեսս դար-
ձրած ամենուրեք:

Ես պաշտումն եմ, ես զոհն եմ, ես մեռելոց պատա-
րագն եմ, ես փրկութեան բոյսն եմ, ես օրհներգն եմ, ես
օժումն եմ, ես կրակն եմ, ես մատաղն եմ:

Հայրն եմ ես այս աշխարհի, մայրը, ամուսինը, պապը:
Ես վարդապետութիւնն եմ, սրբագործութիւնը, սրբազան
Օ՛մը, Ռիգը, Սաման և Նաջուրը:

Ճանապարհը, պահապանը, տէրը, վկան, օթևանը, ապա-
ւէնը, բարեկամը, ծնունդը, ջնջումը, հանգիստը, գանձը,
անմահ սերմը:

Ես եմ տաքացնում, ես եմ անձրևը պահում և տեղում.
անմահութիւնն ու մահը, էութիւնն ու անէութիւնն եմ ես,
ո՛վ Արջունա:

1) Հագարաւոր տարիների մի դարաշրջան.

2) Սատանաների տեսակներ.

Վեդայագգէտները Սոման ¹⁾ ըմպելով, մեղքերից քառուած և զոհը մատուցած՝ ինձ են համարում երկնային ճանապարհը: Նոքա հասած Ինդրա Աստուծոյ ընակարանը՝ ճաշակում են գրախտում աստուածային սնունդը:

Եւ երբ ճաշակել են այս ընդարձակ երկնային աշխարհից, արժանիքներն սպառած, մահկանացուների աշխարհն են դառնում: Եւ այսպէս երեք օրինադրերին հետևող մարդիկ՝ երջանկութեան ցանկանալով՝ ենթարկւում են վերագործներին:

Մարդիկ՝ որ առանց ուրիշ բանի վրայ մտածելու ծառայում են ինձ և մնում են միշտ ինձ միացած, Խոգայի երանութիւնն են ստանում ինձանից:

Եւ նոքա՝ որ ուրիշ աստուածութիւնից պաշտելով զոհում են հաւատքով լցուած, նոքա ինձ էլ զոհում են՝ թէև հին օրէնքից դուրս:

Որովհետև բոլոր զոհերն էլ ես եմ հաւաքում, ես եմ ընդունում. բայց նոքա ինձ չեն ճանաչում իմ էութեամբս, կրկին ընկնում են նոքա:

Աստուածապաշտները գնում են Աստուածներին, նախնեաց պաշտողները գնում են նախնիքներին. դիւապաշտները գնում են դէներին. իսկ ինձ պաշտողները ինձ են գալիս:

Նրբ մէկը ինձ մի տերև, մի ծաղիկ, մի պտուղ կամ մի հեղուկ է ընծայում իբր պաշտամունք, ես ընդունում եմ իբր սնունդ և բարեպաշտական ընծայաբերութիւն:

Ինչ անում ես, ինչ ուտում ես, ինչ զոհում ես, ինչ տալիս ես, ինչ կրում ես, ո՞վ Կունտիի որդի, նրանից արա՛ ինձ ընծայաբերութիւն:

Բարի թէ չար պտղով՝ գործերի կապանքից դու կազատուիս, և հոգիդ անձնուրաց կերպով միացած Խոգային, ազատ, կը գաս ինձ մօտ:

Նոյնն եմ ես բոլոր էակների համար. ոչ ատելութիւն ունիմ, ոչ սէր. բայց ովքեր պաշտում են ինձ՝ նոքա իմ մէջն են և ես նոցա մէջ:

Նոյն իսկ ամէնից յանցաւորը երբ պաշտում է ինձ՝ առանց ուրիշին մատուցանելու իր պաշտամունքը, նա լաւ պիտի համարուի, որովհետև բարի ճանապարհն է բռնում:

Շուտով նա կը լինի արդար, և յաւիտենական հանգիստը կը գնայ: Ո՞վ Կունտիի որդի, խոստովանի՛ր թէ ինձ պաշտողը չի կորչի:

1) Զոհի ժամանակ բաժանուած ըմպելիքը՝ որ պատրաստում է զանազան ծաղիկներից եւ այլն:

Որովհետեւ ինձ ապաստանողները, մինչև իսկ եթէ մեզքի մէջ յղացուած լինին, կանայք, վայսիաներ, նոյն իսկ սուտ-րաները, գնում են գերագոյն ճանապարհը:

Ո՞ւր մնաց սուրբ բրահմանները և բարեպաշտ արքայա-կան իմաստունները: Այս կորնչական ու ցաւալից աշխար-հում գետեզուած, պաշտի՛ր ինձ:

Ի՛նձ յասիր միտքդ, ի՛նձ պաշտիր, ի՛նձ զոհիր և ի՛նձ պատուիր. և միայն ինձ տեսնելով ու ինձ միանալով, դու ի՛նձ կը հասնես:

Այսեղ վերջանում է Բնագավողի՛սա՛յի իններորդ գլուխը, որի անունն է գիսուրեանց քաղաւորի ու գաղսնիքների քաղաւորի Եօգա:

Ժ.

Կրիճեան խօսեց.

Լսի՛ր, ս՛վ մեծագօր, լսի՛ր իմ գերագոյն խօսքերս, որ ես քեզ ասելու եմ քո փրկութեան համար:

Ոչ աստուածների դասը և ոչ Մեծ Իմաստունները՝ չեն իմանում իմ ծնունդը, որովհետեւ ես եմ աստուածների և բոլոր Մեծ Իմաստունների սկիզբը:

Ով ինձ անծին և անսկիզբ գիտէ, և աշխարհի տէրը, նա ան-սխալ է մահկանացուների մէջ, և բոլոր մեղքերից քաւուած է:

Բանսկանութիւնը, գիտութիւնը, արարութիւնը, համ-բերութիւնը, ճշմարտութիւնը, սրբակեցութիւնը, խաղաղու-թիւնը, հաճոյքը, ցաւը, գոյացութիւնը, ջնջումը, երկիւղն ու ապահովութիւնը,

Քաղցրութիւնը, հոգու անդորրութիւնը, ուրախութիւնը, ճգնութիւնը, ողորմածութիւնը, փառքը, նախատինքը՝ էակ-ների էութիւններն են, որոնք ինձնից են բաշխուում:

Եօթը Մեծ Իմաստունները, չորս Պնճրվանները և Մանու-ները իմ մէջ էացած և իմ մաքով են ծնուած, և նոցանից աշխարհի մէջ մարդիկ:

Ով իմ այս կարողութիւնը և Եօգան գիտէ էապէս, նա անդրդուելի Եօգայով կապոււմ է անտարակոյս:

Ես եմ բոլորի սկիզբը, տիեզերքն ինձնից է ծագել. այս-պէս մտածելով պաշտում են ինձ իմաստունները՝ գերագոյն էութեան էակից:

Իմ վրայ մտածելով, իմ մասին հաւաչելով, սովորեցնե-լով իրար, պատմելով ինձ անդադար, ուրախանում են և հրճուում:

Նոցա որ միշտ եօգայով միացած, ընծայում են ինձ սիրոյ զոհը, տալիս եմ բանականութեան եօգան, որով նոքա ինձ են հասնում:

Իմ սղորմածութեամբ և առանց իմ էութիւնից հեռանալու՝ ես նոցա միջից փարատում եմ ազիտութեան խաւարը, դիտութեան լուսաւոր ջահով:

Արջունան խօսեց.

Գուք էք գերագոյն Բրահման, գերագոյն բնականը, գերագոյն սրբազործութիւնը, երկնային և յաւիտենական Ոգին, Աղբնական աստուածութիւնը, անձին, տէր:

Քեզ խոտտովանում են ըստ իմաստունները, երկնային իմաստունն Նանրագա, Ասիտան, Գէվալան, Վիման. այժմ ինձ էս յայտնում քեզ:

Այս ըստը որ դու ինձ խօսեցիր, ընդունում եմ իբր ճշմարտութիւն. որովհետեւ ոչ աստուածները և ոչ Գանաւիաները չգիտեն թէ ինչպէս դու տեսնելի ես դառնում:

Ինքդ միայն գիտես քեզ, ո՞վ մարդկանց վեհագոյնը, էակները՝ էակը, կենդանիները իշխան, աստուածները Աստուած, արարածները տէր:

Հաճի՛ր ինձ պատմել առանց ծածկելու այն երկնային առանձնայատկութիւնները, որոնցով դու պահում ես այս աշխարհները թափանցելով նոցա մէջ:

Ի՞նչպէս կարող եմ ճանաչել քեզ, ո՞վ եօգի, մտքով միացած քեզ. քո սր էութիւններով դու ինձ մատչելի կը լինիս:

Պատմի՛ր ինձ երկար քո եօգան և քո կարողութիւնը, ո՞վ մարդկանց յազթական, քո խօսքերն իմ ականջիս անյազելի ամբըրտիս են:

Երիւնան խօսեց.

Արդ Քեզ պատմե՛մ երկնային առանձնայատկութիւններս համառօտակի. որովհետեւ չկայ սահման իմ անհունութեան:

Ես ըստը կենդանի էակների մէջ գտնուող հոգին եմ. ես էակների սկիզբը, միջոցը և վերջն եմ:

Ա՛զիտիաների մէջ ես Վիշնուն եմ, Վուսաւոր մարմինների մէջ լուսապայծառ Արեգակը. Մարտաների մէջ Մարիճին եմ, Համաստեղութեանց մէջ Վուսինը:

Վէգաների մէջ Սաման եմ ես, աստուածների մէջ Վաւսաւան, զգայութեանց մէջ միտքը, էակների բանականութիւնը:

Ռուզրանների մէջ Շանկարան եմ, Եաքշանների և Ռաքշասանների մէջ հարստութեանց իշխանը, Վասոնների մէջ Պանվական եմ, լեռնագագաթների մէջ Մերուն:

Ես առաջին քահանայապետն եմ, գիտցի՛ր, ս՛վ Պրիթանջի որդի, ես Վրհասպատին եմ. զօրապետների մէջ Սկանդան, լճերի մէջ Ովկիանն եմ:

Մեծ իմաստունների մէջ Բհրգուն եմ ես. բառերի մէջ միակ անբաժանելին Օ՛մ, զոհաբերութեանց մէջ լուռ աղօթքն եմ, լեռնաշղթաների մէջ շիմա՛ւայան:

Բոլոր ծառերի մէջ թզենին, Աստուածային իմաստունների մէջ Նարադան. երկնային երաժիշտների մէջ ձիտրաբաթան, սրբերի մէջ Կապիլա ճգնաւորը:

Նժոյգների մէջ Ուճչայշրավան գիտցի՛ր ինձ՝ ծնած ամբրոսիայից, Այրավատան փղերի մէջ, մարդկանց մէջ իշխանաւորը:

Ձէնքերի մէջ կայծակն եմ, կովերի մէջ կամադհուկն եմ. ես ծնիչ Կանդարպան եմ, օձերի մէջ Վասուկին եմ:

Անանտան եմ ես նագաների մէջ, Վարունան եմ ջրային կենդանիների մէջ, նախահայրերի մէջ Արիամանն եմ, դատաւորների մէջ Նաման:

Պրահլադան եմ Գայտիանների մէջ, ժամանակն եմ չափերի մէջ, գազանների մէջ վագրը, թռչունների մէջ վայնատէյան:

Մաքրիչ բաների մէջ քամին եմ. Ռաման եմ պատերազմիկների մէջ. ձկների մէջ մակարան եմ. գետերի մէջ Գանդէսը:

Արարչութեան մէջ սկիզբն եմ, միջոցը և վերջը, ս՛վ Արջունա. գիտութեանց մէջ Գերագոյն Հոգու գիտութիւնը, խօսողների համար ես խօսքն եմ:

Գրերի մէջ Այրն եմ. բաղադրեալ բառերի մէջ բարդութիւնը. ես անոսհման ժամանակն եմ. ես Արարիչն եմ ամենատես:

Մահն եմ ամենակալ և կեանք ասպագայ էակների. իդական բառերի մէջ իառքը, բախտ, պերճախօսութիւն, յիշողութիւն, սրամտութիւն, հաստատակամութիւն, համբերութիւն:

Ասմայի երգերի մէջ մեծ օրհներգն եմ. չափաբերութեանց մէջ գայատրին, ամիսների մէջ մանրաշխրսան¹⁾ եղանակների մէջ գարունը:

¹⁾ Գրեթէ համապատասխանում է Հին Հայոց Մաղուց հնովմական մայիս ամսին:

Խարերանների բախտն եմ եմ ես, նշանաւորների շուքը, ես յազթութիւնն եմ, խորհուրդն եմ, ճշմարտասէրներն ճշմարտութիւնն եմ:

Վրշնիկ որդոց մէջ Վանսուդէվան եմ. Պանդաւլաների մէջ ինքզ եմ. մենակեացներն մէջ Վյանսան եմ, բանաստեղծների մէջ Ուշանսն:

Նգնաւորների ճգնութիւնն եմ ես, կարգապահութիւնն յազթականների, լուսութիւնը դաղանիւրների մէջ, գիտութիւնը իմաստունների մէջ:

Ի՛նչ բեղմնաւորութիւն կայ բոլոր էակների մէջ. այդ է՛ս եմ, Ա՛րջունա. որովհետեւ առանց ինձ գոյութիւն չէ կարող ունենալ ո՛չ մի բան, շարժական թէ անշարժ:

Վերջ շունին իմ երկնային զօրութիւնները, ո՛վ Արջունա, և ես քեզ պարզեցի մի ամենատկար մասն իմ կատարելութեանց:

Ինչ որ կայ ընտիր, երջանիկ նաև զօրաւոր, դա ծագել է իմ կարողութեան մի նշոյլից:

Բայց ինչո՞ւ քեզ այս բովանդակ գիտութեամբ ծանրաբեռնել, ո՛վ Արջունա. երբ ես հանգչեցրի ամէն ինչ իմ անձիս մի մասնիկի վերայ, աշխարհը կազմուեց:

Այստեղ վերջանում է Բնագովագրութեան յաճեալ գլուխը, որի անունն է Գեոգոյնի եօգուն:

ԺԱ.

Արջունեան խօսեց.

Գերադոյն շոքու գիտութեան վեհագոյն գաղանկը, որ դու ինձ բացատրեցիր իմ փրկութեան համար, փարատեց ինձանից իմ մոլորութիւնները:

Արովհետեւ ընդարձակօրէն լսեցի ես էակների ծնունդն ու վախճանը ո՛վ Եօս ծաղիկ աչքերով Աստուած, և քո անկորնչելի մեծանձնութիւնը:

Բայց ես ցանկանում եմ տեսնել, ո՛վ վեհագոյն տէր, քո անձնաւորութիւնը, այն ձեռով որով նկարեցիր դու, ո՛վ մարդկանց գերադոյնը:

Եթէ դու մտածում ես թէ այս տեսիլքը ինձ մատչելի է, ո՛վ Եօգայի տէր, այն ժամանակ ինձ ցոյց տու՛ր քեզ, քե՛ս յաւիտենական հոգին:

Կրիեման խօսեց.

Տէս, ս'վ Պրիթայի որդի, տես իմ ձեռքը՝ հարիւրապատիկ ու հազարապատիկ զանազանեալ, երկնային, բազմադոյն ու բազմապիսի:

Տես Ա՛ղիտյաները, Վասուկները, Ռուզրաները, երկու Աշվինները, Մարուսները. բազմաթիւ անձանօթ այս հրաշալիքները տես:

Ահա իր միութեան մէջ տես այս աիեզերքը շարժական և անշարժ առարկաներով բովանդակուած իմ մարմնի մէջ և ամէն ինչ որ դու տեսնել ես ցանկանում:

Բայց սրտիճեռե դու ինձ չես կարող տեսնել քո մարմնաւոր աչքերով, երկնային աչք կը տամ քեզ, և նայիր իմ մէջ գերագոյն Եօգային:

Սանջայան խօսեց.

Այսպէս խօսելով մեծ Եօգայի տէր շարին, ցոյց տուաւ Պրիթայի որդուն իր փառահեղ վեհագոյն դէմքը:

Լի բազմաթիւ աչքերով ու երեսներով, բազմաթիւ ոքանչելի երևոյթներով, բազմաթիւ աստուածային զարդարանքներով, երկնային բազմաթիւ գէնքեր բռնած:

Աստուածային դրասանգներով ու զգեստներով, երկնային ըոյրերով անուշաբուրուած, ամէն բանով հրաշալի, շողշողուն, անհուն, երեսն ամենուրեք:

Եթէ երկնքում յանկարծ ցոլանար հազար արեգակների բոցափայլութիւնը, կարելի կը լինէր համեմատել այս մեծանձն Աստուծոյ բոցափայլութեան հետ:

Այնտեղ Պանդուի որդին տեսաւ աիեզերքն ամբողջ և միակ ու բազմապատիկ Աստուածների Աստուծոյ մարմնում:

Եւ այն ժամանակ սարսափահար, մազերը կանգնած, հսկան ծուեց իր գլուխը և ձեռքերը միացնելով՝ խօսեց Աստուծուն:

Արջունու խօսեց.

Տեսնում եմ բոլոր աստուածներին քո մարմնի մէջ, ս'վ Աստուած, ու կենդանի էակների խմբերը, ու Բրահմա Աստուծուն՝ նստած lotus ծաղկի վերայ, ու բոլոր Իմաստուններին ու բոլոր երկնային վիշապներին:

Քո բազմաթիւ բազուկներով, կրծքերով, երեսներով ու աչքերով տեսնում եմ քեզ բոլորովին անհուն երևոյթներով, ոչ վերջ, ոչ միջոց և ոչ սկիզբն եմ տեսնում, ս'վ աիեզերական տէր, ս'վ աիեզերական երևոյթ:

Կրակը, լոյսը, օրը, նոր լուսինը, այն վեց ամիսները՝ երբ Արևը հիւսիսումն է. ահա ժամանակը՝ երբ գնում են Բրահմայի մօտ բրահմայաճանաչ մարդիկ:

Ծուխը, գիշերը, վերջին լուսինը, հարաւի վեց ամիսները. ահա երբ գնում է Եօգին լուսնի պարունակի մէջ և յետոյ վերադառնում:

Ահա երկու յաւիտենական ճանապարհները, պայծառ կամ խաւար, հաւատալիք այս աշխարհի. մին գնում են անդառնալի, միւսը գնում են վերադառնալի:

Այս երկուսին ճանաչելով Եօգին չի վրդովուում. ուստի ամէն ժամանակ Եօգայով միացիր, ո՛վ Արջունա:

Վեդայի ընթերցման, զոհի, ճշնութեան և ողորմութեան համար խոստացուած վարձատրութիւնները, այս բոլորը գերազանցում է Եօգին գիտութեամբ և գերագոյն հանգիստն է հասնում:

Այսեղ վերջանում է Բհագավադգիտա՛յի ութերորդ գլուխը, որի անունն է Անբաժանելի եւ Գերագոյն Բրահմայի Եօգա:

Թ.

Կրիշնան խօսեց.

Այժմ ես քեզ կը բացատրեմ իր ամբողջութեամբ և իր մասերով այն խորհրդաւոր գիտութիւնը, որը սովորելով դու կազատուես չարիքից:

Դա գիտութեան թագաւորն է. դա գաղանիքների թագաւորն է. դա գերագոյն սրբագործութիւնն է, ներհայեցողութեամբ ըմբռնելի, օրինական, գործադրութիւնը հաճոյական, անսպառ:

Նորա օրինականութեանը չհաւատացող մարդիկ, ինձ չեն հասնում և ենթարկուում են մահուան յեղափոխութեանց:

Ե՛ս կազմեցի այս ամբողջ տիեզերքը՝ անտեսանելի ձևովս. իմ մէջ են պարունակուում բոլոր էակները. իսկ ես նոցա մէջ չեմ պարունակուում:

Բայց նաև էակները իմ մէջ չեն պարունակուում. տե՛ս Եօգայի գաղտնիքը. իմ հոգին էակների տաճիչն է, բայց առանց էակների մէջ պարունակուելու՝ էակների էութիւնն է:

Ինչպէս օգի մէջ պարունակուում է անդադար ամէն կողմից փչող մի մեծ քամի, այնպէս էլ բոլոր էակները պարունակուում են իմ մէջ. ըմբռնի՛ր այս:

Բոլոր էակները մտնում են իմ արարչականութեան մէջ Կալպայի ¹⁾ վերջը. նրանց նորից Կալպայի սկզբին արձակում եմ ես:

Իմ արարչականութեան մէջ անշարժ, արձակում եմ հետզհետէ էակների այս ամբողջութիւնը առանց իրենց կամքի, միայն իմ արարչական ուժով:

Եւ ինձ այս գործերը չեն կաշկանդում. ես դուրս եմ նոցանից և իրենցից կախուած չեմ:

Իմ կարգադրութեամբ արարչականութիւնը ծնում է շարժական և անշարժ իրերը. և այս պայմանով աշխարհը դառնում է:

Արհամարհում են ինձ անզգամները՝ երբ մարդկային մարմին եմ զգենում, իմ գերագոյն էութիւնը չճանաչելով՝ որ բոլոր արարածների հրամայողն է:

Չուր յոյսեր, զուր գործեր, զուր գիտութիւն, խելացնորներ. Թաճասաների և Ահուրանների ²⁾ խռովարար ուժի տակ են:

Բայց մեծահոգի իմաստունները իմ աստուածային արարչականութեան հետևում են, պաշտում են միայն իմ մասին մտածելով, և ճանաչելով, ինձ իբր էակների անայլայլ սկզբունքը:

Անդադար օրհնաբանում են ինձ, մաքառելով ու հաստատուն մնալով իրենց ուխտի մէջ, պատւում են ինձ, պաշտելով և յաւիտենական Եօգայով ծառայելով:

Ուրիշներ գիտութեան զոհը զոհաբերելով՝ ինձ ծառայում են՝ միութեանս ու պարզութեանս մէջ՝ երեսս դարձրած ամենուրեք:

Ես պաշտումն եմ, ես զոհն եմ, ես մեռելոց պատարագն եմ, ես փրկութեան բոյսն եմ, ես օրհներգն եմ, ես օժումն եմ, ես կրակն եմ, ես մատաղն եմ:

Հայրն եմ ես այս աշխարհի, մայրը, ամուսինը, պապը: Ես վարդապետութիւնն եմ, սրբագործութիւնը, սրբազան Օ՛մը, Թիգը, Սաման և Եաջուրը:

Ճանապարհը, պահապանը, տէրը, վկան, օթևանը, ապաւէնը, բարեկամը, ծնունդը, ջնջումը, հանգիստը, գանձը, անմահ սերմը:

Ես եմ տաքացնում, ես եմ անձրևը պահում և տեղում. անմահութիւնն ու մահը, էութիւնն ու անէութիւնն եմ ես, ո՛վ Արջունա:

1) Հազարաւոր տարիների մի դարաշրջան.

2) Սատանաների տեսակներ:

Վեդայագգէտները Սոման ¹⁾ ըմպելով, մեղքերից քառուած և զոհը մատուցած՝ ինձ են համարում երկնային ճանապարհը: Նոքա հասած Ինդրա Աստուծոյ ընակարանը՝ ճաշակում են գրախտում աստուածային սնունդը:

Եւ երբ ճաշակել են այս ընդարձակ երկնային աշխարհից, արժանիքներն սպառած, մահկանացուների աշխարհն են դառնում: Եւ այսպէս երեք օրինադրերին հետևող մարդիկ՝ երջանկութեան ցանկանալով՝ ենթարկւում են վերագործներին:

Մարդիկ՝ որ առանց ուրիշ բանի վրայ մտածելու ծառայում են ինձ և մնում են միշտ ինձ միացած, Խոգայի երանութիւնն են ստանում ինձանից:

Եւ նոքա՝ որ ուրիշ աստուածութիւնից պաշտելով զոհում են հաւատքով լցուած, նոքա ինձ էլ զոհում են՝ թէև հին օրէնքից դուրս:

Որովհետև բոլոր զոհերն էլ ես եմ հաւաքում, ես եմ ընդունում. բայց նոքա ինձ չեն ճանաչում իմ էութեամբս, կրկին ընկնում են նոքա:

Աստուածապաշտները գնում են Աստուածներին, նախնեաց պաշտողները գնում են նախնիքներին. դիւապաշտները գնում են դէներին. իսկ ինձ պաշտողները ինձ են գալիս:

Նրբ մէկը ինձ մի տերև, մի ծաղիկ, մի պտուղ կամ մի հեղուկ է ընծայում իբր պաշտամունք, ես ընդունում եմ իբր սնունդ և բարեպաշտական ընծայաբերութիւն:

Ինչ անում ես, ինչ ուտում ես, ինչ զոհում ես, ինչ տալիս ես, ինչ կրում ես, ո՞վ Կունտիի որդի, նրանից արա՛ ինձ ընծայաբերութիւն:

Բարի թէ չար պտղով՝ գործերի կապանքից դու կազատուիս, և հոգիդ անձնուրաց կերպով միացած Խոգային, ազատ, կը գաս ինձ մօտ:

Նոյնն եմ ես բոլոր էակների համար. ոչ ատելութիւն ունիմ, ոչ սէր. բայց ովքեր պաշտում են ինձ՝ նոքա իմ մէջն են և ես նոցա մէջ:

Նոյն իսկ ամէնից յանցաւորը երբ պաշտում է ինձ՝ առանց ուրիշին մատուցանելու իր պաշտամունքը, նա լաւ պիտի համարուի, որովհետև բարի ճանապարհն է բռնում:

Շուտով նա կը լինի արդար, և յաւիտենական հանգիստը կը գնայ: Ո՞վ Կունտիի որդի, խոստովանի՛ր թէ ինձ պաշտողը չի կորչի:

1) Զոհի ժամանակ բաժանուած ըմպելիքը՝ որ պատրաստում է զանազան ծաղիկներից եւ այլն:

Որովհետեւ ինձ ապաստանողները, մինչև իսկ եթէ մեզքի մէջ յղացուած լինին, կանայք, վայսիաներ, նոյն իսկ սուտ-
րաները, գնում են գերագոյն ճանապարհը:

Ո՞ւր մնաց սուրբ բրահմանները և բարեպաշտ արքայա-
կան իմաստունները: Այս կորնչական ու ցաւալից աշխար-
հում գետեղուած, պաշտի՛ր ինձ:

Ի՛նձ յառիւր միտքդ, ի՛նձ պաշտիւր, ի՛նձ գոհիւր և ի՛նձ
պատուիւր. և միայն ինձ տեսնելով ու ինձ միանալով, դու
ի՛նձ կը հասնես:

Այսեղ վերջանում է Բնագով օղոյի՛սա՛յի իննեւորդ գլուխը,
որի անունն է գիսուրեանց քաղաւորի ու գալսնիքների քաղաւորի
եօզա:

Ժ.

Կրիշնան խօսեց.

Լսի՛ր, ս՛վ մեծազօր, լսի՛ր իմ գերագոյն խօսքերս, որ ես
քեզ ասելու եմ քո փրկութեան համար:

Ոչ աստուածների դատը և ոչ Մեծ Իմաստունները՝ չեն
իմանում իմ ծնունդը, որովհետեւ ես եմ աստուածների և
քոյրը Մեծ Իմաստունների սկիզբը:

Ով ինձ անծին և անսկիզբ գիտէ, և աշխարհի տէրը, նա ան-
սխալ է մահկանացուների մէջ, և քոյրը մեզքերից քաւուած է:

Բանականութիւնը, գիտութիւնը, արդարութիւնը, համ-
բերութիւնը, ճշմարտութիւնը, սրբակեցութիւնը, խաղաղու-
թիւնը, հաճոյքը, ցաւը, գոյացութիւնը, ջնջումը, երկիւղն ու
ապահովութիւնը,

Քաղցրութիւնը, հոգու անդորրութիւնը, ուրախութիւնը,
ճգնութիւնը, ողորմածութիւնը, փառքը, նախատինքը՝ էակ-
ների էութիւններն են, որոնք ինձնից են բաշխուած:

Եօթը Մեծ Իմաստունները, չորս Պսուրվանները և Մանու-
նները իմ մէջ էացած և իմ մաքով են ծնուած, և նոցանից
աշխարհի մէջ մարդիկ:

Ով իմ այս կարողութիւնը և եօզան գիտէ էապէս, նա
անդրդուելի եօզայով կապուած է անտարաւոյս:

Ես եմ քոյրի սկիզբը, աիեղբրն ինձնից է ծագել. այս-
պէս մտածելով պաշտում են ինձ իմաստունները՝ գերագոյն
էութեան կալից:

Իմ վրայ մտածելով, իմ մասին հառաչելով, սովորեցնե-
լով իրար, պատմելով ինձ անդադար, ուրախանում են և
հրճւում:

Նոցա որ միշտ եօգայոյ միացած, ընծայում են ինձ սիրոյ զոհը, տալիս եմ բանականութեան եօգան, որոյ նոքա ինձ են հատնում:

Իմ սղորմածութեամբ և առանց իմ էութիւնից հեռանալու՝ ես նոցա միջից փարատում եմ տգիտութեան խաւարը, գիտութեան լուսաւոր ջահով:

Արջունան խօսեց.

Գուք էք գերագոյն Բրահման, գերագոյն բնականը, գերագոյն սրբազործութիւնը, երկնային և յաւիտենական Ոգին, Ակրնական աստուածութիւնը, անձին, տէր:

Քեզ խոստովանում են բոլոր իմաստունները, երկնային իմաստունն Նանդա, Ասիտան, Գէվալան, Վիանան. այժմ ինձ ես յայտնում քեզ:

Այս բոլորը որ դու ինձ խօսեցիր, ընդունում եմ իբր ճշմարտութիւն. որովհետև ոչ աստուածները և ոչ Գանա՝ վաները չգիտեն թէ ի՞նչպէս դու տեսանելի ես դառնում:

Ինքդ միայն գիտես քեզ, ս՛վ մարդկանց վեհագոյնը, էակները՝ Էակը, կենդանիների իշխան, աստուածների Աստուած, արարածների տէր:

Հաճի՛ր ինձ պատմել առանց ծածկելու այն երկնային առանձնայատկութիւնները, որոնցով դու պահում ես այս աշխարհները թափանցելով նոցա մէջ:

Ի՞նչպէս կարող եմ ճանաչել քեզ, ս՛վ Եօգի, մտքով միացած քեզ. քո ս՛ր էութիւններով դու ինձ մատչելի կը լինիս:

Պատմի՛ր ինձ երկար քո եօգան և քո կարողութիւնը, ս՛վ մարդկանց յայթական, քո խօսքերն իմ ականջիս անյագելի ամբըստիա են:

Երիւնան խօսեց.

Արդ Քեզ պատմե՛մ երկնային առանձնայատկութիւններս համառօտակի. որովհետև չկայ սահման իմ անհունութեան:

Ես բոլոր կենդանի էակները մէջ գտնուող հոգին եմ. ես էակների սկիզբը, մեջոցը և վերջն եմ:

Ա՛ղբտիաների մէջ ես Վիշնուն եմ, Լուսաւոր մարմինների մէջ լուսապայծաս. Արեգակը. Մարուտների մէջ Մարիճին եմ, Համաստեղութեանց մէջ Լուսինը:

Վէգաների մէջ Սաման եմ ես, աստուածների մէջ Վանասվան, զգայութեանց մէջ միտքը, էակների բանականութիւնը:

Ռուգրանների մէջ Շանկարան եմ, Եաքչաների և Ռաքչա-
սաների մէջ հաշտութեանց իշխանը, Վասոնների մէջ Պա-
վական եմ, լեռնագագաթների մէջ Մերուն:

Ես առաջին քահանայապետն եմ, գիտցի՛ր, ս՛վ Պրիթնյի
որդի, ես Վրհասպատին եմ. զօրապետների մէջ Սկանդան,
լճերի մէջ Ովկիանն եմ:

Մեծ իմաստունների մէջ Բհրգուն եմ ես. բառերի մէջ
միակ անբաժանելին Մ՛մ, գոհաբերութեանց մէջ լուռ աղօթքն
եմ, լեռնաշղթաների մէջ շիմա՛ւայան:

Բոլոր ծառերի մէջ թզենին, Աստուածային իմաստուն-
ների մէջ Նաճագան. երկնային երաժիշտների մէջ ձիտրա-
րաթան, որբերի մէջ Կապիլա ճգնաւորը:

Նժոյգների մէջ Ուճայշրական գիտցի՛ր ինձ՝ ծնած ամ-
բրոսիայից, Այրա՛վատան փղերի մէջ, մարդկանց մէջ իշխա-
նաւորը:

Ձէնքերի մէջ կայծակն եմ, կովերի մէջ կամադհուկն եմ.
Ես ծնիչ Կանդարպան եմ, օձերի մէջ Վասուկին եմ:

Անանտան եմ ես նաճանների մէջ, Վարունան եմ ջրա-
յին կենդանիների մէջ, նախահայրերի մէջ Արիամանն եմ, դա-
տաւորների մէջ Նաման:

Պրահլադան եմ Գոյտիանների մէջ, ժամանակն եմ չա-
փերի մէջ, գազանների մէջ վագրը, թռչունների մէջ վայ-
նատէյան:

Մաքրիչ բաների մէջ քամին եմ. Ռաման եմ պատերազ-
միկների մէջ. ձկների մէջ մահարան եմ. գետերի մէջ Գանդէոր:

Արարչութեան մէջ սկիզբն եմ, միջոցը և վերջը, ս՛վ Ար-
ջունա. գիտութեանց մէջ Կերագոյն Հոգու գիտութիւնը,
խօսողների համար ես խօսքն եմ:

Կրերի մէջ Այրն եմ. բազադրեալ բառերի մէջ բարդու-
թիւնը. ես անսահման ժամանակն եմ. ես Արարիչն եմ ամե-
նատես:

Մահն եմ ամենակալ և կեանք ապադայ էակների. իգա-
կան բառերի մէջ վառքը, բախտ, պերճախօսութիւն, յիշո-
ղութիւն, սրամտութիւն, հաստատակամութիւն, համբերու-
թիւն:

Ամմայի երգերի մէջ մեծ օրհներգն եմ. չափաբերու-
թեանց մէջ գայատրին, ամիսների մէջ մարգաշխրսան¹⁾ եղա-
նակների մէջ գարունը:

(1) Գրիթի համապատասխանում է շին Հայոց Մագազ Գուովմուկան
մայիս ամսին:

Խարեբաների բախտն եմ եմ ես, նշանաւորների շուքը, ես յաղթութիւնն եմ, խորհուրդն եմ, ճշմարտասէրների ճշմարտութիւնն եմ:

Վրչնիի որդոց մէջ Վանսուդէվան եմ. Պանդաւլաների մէջ ինքդ եմ. մենակեացների մէջ Վյանսան եմ, բանաստեղծներէ մէջ Ուշանան:

Ճգնաւորների ճգնութիւնն եմ ես, կարգապահութիւնն յաղթականների, լռութիւնը գաղանիւրների մէջ, գիտութիւնը իմաստունների մէջ:

Ինչ ըեղմնաւորութիւն կայ բոլոր էակների մէջ. այդ է՛ս եմ, Ա՛րջունա. որովհետեւ առանց ինձ գոյութիւն չէ կարող ունենալ ո՛չ մի բան, շարժական թէ անշարժ:

Վերջ շունին իմ երկնային գորութիւնները, ո՛վ Արջունա, և ես քեզ պարզեցի մի ամենատկար մասն իմ կատարելութեանց:

Ինչ որ կայ ընտիր, երջանիկ նաև գորաւոր, դա ծագել է իմ կարողութեան մի նշոյլից:

Բայց ինչո՞ւ քեզ այս բովանդակ գիտութեամբ ծանրաբեռնել, ո՛վ Արջունա. երբ ես հանգչեցրի ամէն ինչ իմ անձիս մի մասնիկէ վերայ, աշխարհը կազմուեց:

Այսեղ վերջանում է Բնագովարգու՛հա՛յի Կասեորդ գլուխը, որի անունն է Գեռագոյնի Եօզան:

ԺԱ.

Արջունան խօսեց.

Գերագոյն Հոգու գիտութեան վեհագոյն գաղանիքը, որ դու ինձ բացատրեցիր իմ փրկութեան համար, փարատեց ինձանից իմ մոլորութիւնները:

Որովհետեւ ընդարձակօրէն լսեցի ևս էակների ծնունդն ու վախճանը ո՛վ Եօզա ծողիկէ աչքերով Աստուած, և քո անկորնչելի մեծանձնութիւնը:

Բայց ես ցանկանում եմ տեսնել, ո՛վ վեհագոյն տէր, քո անձնաւորութիւնը, այն ձևով որով նկարեցիր դու, ո՛վ մարդկանց գերագոյնը:

Եթէ դու մտածում ես թէ այս տեսիլքը ինձ մտաչելի է, ո՛վ Եօզայի տէր, այն ժամանակ ինձ ցոյց տուր քեզ, քո յաւերտանական հոգին:

Կրիսեման խօսեց.

Տէս, ո՞վ Պրիթանյի սրդի, տես իմ ձեռքը՝ հարևորապատիկ ու հազարապատիկ զանազանեալ, երկնային, բազմազոյն ու բազմապիսի:

Տես Ա՛ղիտյաները, Վաստեները, Ռուզրաները, երկու Աշվինները, Մարուտները. բազմաթիւ անծանօթ այս հրաշալիքները տես:

Ահա իր միութեան մէջ տես այս տիեզերքը շարժական և անշարժ առարկաներով բովանդակուած իմ մարմնի մէջ և ամէն ինչ որ դու տեսնել ես ցանկանում:

Բայց որովհետեւ դու ինձ չես կարող տեսնել քո մարմնաւոր աչքերով, երկնային աչք կը տամ քեզ, և նայիր իմ մէջ գերազոյն Եօդային:

Սանջուայան խօսեց.

Այսպէս խօսելով մեծ Եօդայի տէր Հարին, ցոյց տուաւ Պրիթանյի սրդուն իր փառահեղ վեհագոյն դէմքը:

Լի բազմաթիւ աչքերով ու երեսներով, բազմաթիւ սքանչելի երևոյթներով, բազմաթիւ աստուածային զարդարանքներով, երկնային բազմաթիւ դէնքեր բռնած:

Աստուածային դրասանքներով ու զգեստներով, երկնային բոյրերով անուշաբուրուած, ամէն բանով հրաշալի, շողշողուն, անհուն, երեսն ամենուրեք:

Եթէ երկնքում յանկարծ ցոլանար հազար արեգակների բոցափայլութիւնը, կարելի կը լինէր համեմատել այս մեծանձն Աստուծոյ բոցափայլութեան հետ:

Այնտեղ Պանդուի սրդին տեսաւ տիեզերքն ամբողջ և միակ ու բազմապատիկ Աստուածների Աստուծոյ մարմնում:

Եւ այն ժամանակ սարսափահար, մաղերը կանգնած, հսկան ծռեց իր գլուխը և ձեռքերը միացնելով՝ խօսեց Աստուծուն:

Արջունուան խօսեց.

Տեսնում եմ բոլոր աստուածներին քո մարմնի մէջ, ո՞վ Աստուած, ու կենդանի էակների խմբերը, ու Բրահմա Աստուծուն՝ նստած lotus ծաղկի վերայ, ու բոլոր Իմաստուններին ու բոլոր երկնային վեշապներին:

Քո բազմաթիւ բազուկներով, կրծքերով, երեսներով ու աչքերով տեսնում եմ քեզ բոլորովին անհուն երևոյթներով, ոչ վերջ, ոչ միջոց և ոչ սկիզբն եմ տեսնում, ո՞վ տիեզերական կան տէր, ո՞վ տիեզերական երևոյթ:

Գու. կրում ես խոյրը, լախարը, մկունդը, ս՛վ լուսոյ լեռ՝
ամբողջովին շողշողուն. հազիւ կարողանում եմ քեզ տեսնել
ամբողջապէս, որովհետեւ դու փայլում ես կրակի ու արեգա-
կան պէս քո անհունութեան մէջ:

Գու. Անբաժանելին, գերագոյն Բմբունելին ես. դու այս
տիեզերքի գերագոյն գանձարանն ես. դու անկորնչելին,
Յրէնքն անխախտ պահողն ես. դու յաւիտենական Առնական
ուժն ես:

Անսկիզբ, անմիջոց և անվերջ, անվախճան զօրութեամբ,
անսահման բազուկներով, հայեացքդ նման Նուսնի ու Արե-
գական, ես տեսնում եմ քեզ. քո բերանը նուիրական Կրակի
փայլն ունի, քո ջերմութեամբ տաքանում է այս տիեզերքը:

Երկնքի և երկրի միջոցը ու բոլոր սահմանները հասնում
ես դու. մէն մենակ. տեսնելով քո այս գերընական ու զար-
հուրելի երևոյթը երեք աշխարհները դրոյում են, ս՛վ մե-
ծանձն Աստուած:

Ահա աստուածային էակների խումբը քեզ է դիմում.
ոմանք երկիւղից ձեռները միացրած ազօթում են լուռ.
«Սուսոսի» գոչում են Եւթ իմաստուններն ու սրբերի խմբ-
բերը և օրհնարանում են քեզ զիհ օրհներգներով:

Ռուդրաները, Ագիտիաները, Վասուները, Սուրիաները,
Վիշվաները, Երկու Աշվինները, Մարուտաները, Ուշմապաները,
Գանդհարվաների, Նաղշաների, Ատուրաների ու Սիդդհաների
խմբերը նայում են քեզ, և սարսափում են բոլորը:

Այդ մեծ երևոյթը՝ բազմաթիւ բերաններով ու աչքե-
րով, բազմաթիւ բազուկներով, սրունքներով ու սաներով,
բազմաթիւ կրծքերով, բազմաթիւ ահարկու առամներով՝
տեսնում են աշխարհներն ու զարհուրում, ու ես ևս:

Երբ Քեզ տեսնում եմ ամպածրար, բազմաթիւ գոյներով
Երկներանդ, բերանարաց ու կայծակնացայտ աչքերով, ցնցւում
է հոգիս ու չեմ գտնում իմ հանդիսան ու գաղարը, ս՛վ
Վիշնու:

Երբ տեսնում եմ քո կերպարանքը սպառնալից առամ-
ներով ու նման աշխարհարօրօք հրդեհին, էլ բոլորտիրս չեմ
տեսնում ու իմ ուրախութիւնը հեռանում է. օգնի՛ր ինձ,
ս՛վ Աստուածների տէրը, ս՛վ Աշխարհների բնակարանը:

Բոլոր այս Գհրատարաշարայի որդիները իշխանների բա-
նակներով, Բհիշման, Գհրանան ու այս կասապանի որդին մեր
զինուորների զօրապետների հետ,

Գնում են դահավիժուել քո զարհուրելի, քո սպառ-
նալից առամներով զինուած բերնի մէջ. ոմանք ջարդուած

գլուխներով առկախ մ'նում են ատամներիդ մէջտեղ:

Ինչպէս ջրերի բաղմամբիւ հեղեղները Այկիանն են դիմում ուղղակի, այնպէս այս հսկաները տարւում են դէպի քո կայծակնացայտ կերպարանքը:

Ինչպէս դէպի հրավառ բոցն է թռչում թիթեռը յարածուն արագութեամբ՝ մահանալու համար, այնպէս արագ վազում են էակները քո բերանում կորչելու համար:

Ուտում է քո լեզուն ամբողջ աշխարհները և քո բոցավառ կոկորդը կլանում է նրանց. քո լոյսով լցնում ես ամբողջ տիեզերքը և քո ճառագայթները տարացնում են նրան, ո՞վ Վիշնու:

Պատմի՛ր ինձ, ո՞վ ես դու, ո՞վ ասեղ երևոյթ. օրհնութիւն քեզ, ո՞վ գերագոյն Աստուած. օգնի՛ր ինձ, ես ցանկանում եմ իմանալ քո սկզբնական էութիւնը, որովհետև ես չեմ նախատեսում քո ընթացքը:

Կրիշնան խօսեց.

Եո ժամանակն եմ աշխարհակործան. ծերացած եկել եմ ես աշխարհները ջրջելու. բացի քեզանից չպիտի մնայ ոչ ոք այս երկու բանակների զինուորներին:

Ուստի վե՛ր կաց, փանօք որոնի՛ր. յաղթահա՛վիր թշնամիներիդ և ձեռք բեր ընդարձակ տէրութիւնը. եւ՛ վճռել եմ նրանց կորուստը. դու եղի՛ր միայն իմ գործիչը:

Դրոնային, Բհիշմային, Ջայադրաթային, Կարնային և ուրիշ պատերազմիկներին ես զրկել եմ կեանքից. սպանի՛ր նրանց, մի՛ խռովիր. կուռի՛ր և դու պիտի յաղթես քո սոսիսներին:

Ասնգ սյան խօսեց.

Երբ լսեց գանգրահեր Աստուծու այս խօսքերը, ձեռքերը միացրած, թագակիր մարտիկը երկրպագեց երկիւզածութեամբ Կրիշնային և այսպէս ասաց նրան գողգոջուն, զարհուրած ու փոփոալով:

Արջունան խօսեց.

Այո՛, ո՞վ գանգրահեր Աստուած, քո անունով աշխարհն հրճում է և հպատակում. Ռաիջանները սարսափահար փակչում են. բոլոր Սիդդհաների խմբերը երկրպագում են:

Եւ ինչո՞ւ չպաշտէին քեզ, ո՞վ մեծանձն, քե՛զ՝ աւելի յարգելի քան Բրահմանը, առաջին արարիչ, անվախճան, Աստուածների տէր, Աշխարհի բնակարանը, քե՛զ անբաժանելի աղբիւր էութեան և անկոթեան:

Դու առաջին աստուածութիւնն ես, առաջին առնա-

կան այժմ, դու այս տիեզերքի գերագոյն գանձարանը. դու գիտունն ես, դու գիտութեան առարկան ես, գերագոյն բնակարանն ես. քեզնից է այս Տիեզերքը, ս'ի անհունակերպ Աստուած:

Գու ես Վայոլեն, Եաման, նուերական հուրը, Վարունան, Իուսինը. դու Արարչապետ և նախահայր. փառք, փառք քեզ հազարապատիկ, և դարձեալ կրկին փառք, փառք քեզ:

Փառք քո ներկայութեան և քո յեանից, փառք քեզ ամենայն տեղ, ս'ի Տիեզերական. անհուն զօրութեամբ և անսահման հարսզութեամբ դու տիեզերքն ընդգրկում ես. դու տիեզերական ես:

Եթէ քեզ կանչել եմ այսպէս ասելով. «էյ, Կրիշնա, էյ Եանդուի սրդի, էյ բարեկամ». եթէ չեմ ձանաչել քո վեհափառութիւնը յանդդնութեամբ կամ նախանձով,

Եթէ բարեացրել եմ քեզ խաղալիս, պտոյտում, պառկած, նստած կամ ուտելիս, մենակ կամ այս պատերազմիկների առաջ, ներքը ինձ, ս'ի անսահման Աստուած:

Գու Հայրն ես աշխարհի, շարժական և անշարժ առարկաների, դու աւելի պատուական ես քան հոգևոր ուսուցիչը. ոչ ոք չկայ քեզ հաւատար. ս'ի հարող է գեղազանցել քեզ երեք աշխարհներում, ս'ի անսահման Վեհափառութիւն:

Աստի խոնաջնելով ու երկրպագելով քո առաջ, ես քո շնորհն եմ աղերսում, ինչպէս հայրը սրդուն, ինչպէս բարեկամը բարեկամին, սիրահարը սիրուհուն, այնպէս օգնի՛ր ինձ, ս'ի Աստուած, ս'ի Օհնեարդ:

Անտեսանելով տեսնելով՝ ես հրճուել եմ, բայց երկիւղով սարսափում է միտքս, ցոյց տուր ինձ, ս'ի Աստուած, քո առաջին երևոյթք. օգնի՛ր ինձ, ս'ի Աստուածների տէրը, ս'ի աշխարհի բնակարանը:

Խոյշով, լախտով ու միտնդով ուզում եմ տեսնել քեզ նորից. վերստացի՛ր քո չորերթեան կերպարանքը, ս'ի բազմաբազուկ ու բազմաձև Աստուած:

Կրիշնան խօսեց.

Իմ շնորհիւն է, ս'ի Արջունա և Եօգայի զօրութեամբ, որ դու տեսար իմ գերագոյն կերպարանքը, շողշողուն, տիեզերական, անսահման ու սկզբնական, որ ոչ ոք քեզանից առաջ չէր տեսել:

Ոչ Վէդան, ոչ Զոհը, ոչ Բնութեցումը, ոչ ողորմութիւնը, ոչ արարողութիւնները, ոչ խիստ ճգնութիւնները, չէին կա-

րող ինձ տեսանելի ընծայել աշխարհում ոչ մէկին բացի քեզանից, ո՞վ կուրուի որդի:

Մի՛ վախենար, մի՛ յուզուիր տեսնելով իմ այս սոսկալի կերպարանքը, աներկիւղ ու զուարթ՝ դու նորից իմ առաջին կերպարանքը պիտի տեսնես:

Սանգայան խօսեց.

Այսպէս խօսելով Վահուդէփան ցոյց տուաւ Արջունային իւր միւս կերպարանքը, և հանդուտացրեց նորա երկիւղը՝ նորից երեւալով իր սովորական կերպարանքով:

Արջունան խօսեց.

Տեսնելով այժմ քո մարդկային անխուով կերպարանքը, նորից ինձ դանում եմ և մտնում բնական ընթացքի մէջ:

Կրիւնան խօսեց.

Իմ այս դժուար տեսանելի կերպարանքը, որ տեսար դու, աստուածներն անգամ անդադար ցանկանում են տեսնել: Բայց ոչ վեղաներով, ոչ ճգնութեամբ, ոչ ողորմածութեամբ և ոչ զոհերով տեսանելի չեմ դառնում ես այնպէս՝ ինչպէս տեսար դու:

Անվերջ պաշտումով միայն, ո՞վ Արջունա, կարելի է ճանաչել ինձ այս ձևով, տեսնել իմ էութեամբ, թափանցել իմ մէջ:

Ով գործում է ինձ համար, իմ գերագոյնն է ճանաչում, ինձ է պաշտում միայն, ով չունի ցանկութիւն կամ ատելութիւն դէպի կենդանի էակները, նա գալիս է ինձ մօտ:

Այստեղ վերջանում է Բնագավողի-դա՛յի՛ թանգրակերորդ գլուխը, որի անունն է Տիեզերական կերպարանքի օրհնութիւն:

ԺԲ.

Արջունան խօսեց.

Նոքա որ եօգայով միացած միշտ ծառայում են քեզ, և նոքա որ Անբաժանելուն և Անտեսանելուն են հետևում, ովքեր աւելի լաւ են ճանաչում եօգան:

Կրիւնան խօսեց.

Նոքա որ ինձ նուիրելով իրենց միտքը, անդադար ծա-

ուայում են ինձ լի ջերմեւանդ հաւատքով, նորա ինձ համար գերագոյն եօզիներն են:

Բայց նորա ուր ծառայում են անբաժանելի, անտեսանելի, անզգալի, ամենուրեք, անիմանալի, գերագոյն, անշարժելի, անփոփոխելի էակին,

Ու նուաճելով իրենց զգայարաններն ու հաւասարակշիռ պահելով իրենց միտքը՝ հրճւում են համայն էակների բարօրութեամբ, նորա էլ հասնում են ինձ:

Ծանր կը լինի իրենց պատիժը, եթէ իրենց միտքը հետապնդի Անտեսանելուն. որովհետեւ Անտեսանելու ընթացքը գոռուար է մարմնաւոր իրերով ըմբռնել:

Նորա ուր բոլոր գործերից ինձ համար հրաժարուած են ու անդադրում եօգայով միմիայն ինձ են նայում ու ծառայում,

Նրանց ես փրկում եմ շուտով մահուան հետեւանքների այս ծովից, որովհետեւ նորա ինձ են հետեւում մտքով:

Ինձ յանձնիր ուրեմն քո միտքը, իմ մէջ հանդատացրու քո բանականութիւնը, և դու շուտով կը բնակուես իմ մէջ անտարակոյս:

Եթէ դու քո միտքը ինձ յանձնել չես կարող հաստատուն կերպով, այն ժամանակ յարատեւութեան եօգայով աշխատիր ինձ հասնել:

Եթէ յարատեւութեան ևս ընդունակ չես, գործի՛ր միշտ իմ կամքով, և գործելով միայն ինձ հաճելի գործեր, դու կը հասնես կատարելութեան:

Իսկ թէ այս էլ անկարող ես կատարել, դարձիր եօգային. և բոլոր գործերից հրաժարելով՝ ընկճի՛ր քեզ:

Որովհետեւ յարատեւութիւնից աւելի լաւ է գիտութիւնը. գիտութիւնից աւելի բարձր է հայեցողութիւնը. հայեցողութիւնից աւելի բարձր է գործերից հրաժարումը. և հրաժարումի մօտ է երջանկութիւնը:

Այ մի կակի համար առելութիւն չունեցող, բարի և ողորմած, առանց Ետախրութեան, առանց պատուախնդրութեան, հաճոյրի և նեղութեան առաջ անտարբեր, համբերատար,

Ուրախ, միշտ եօգայով միայած, անձնիշխան, հաստատակամ, միտքն ու բանականութիւնը ինձ յարած և ինձ ծառայող անձը իմ սիրելին է:

Նա, որ չի խռովում աշխարհը և նա, որին աշխարհը չի խռովում, նա որ ուրախութիւնից, բարկութիւնից, երկկեղից և սարսափից ազատ է, նա էլ իմ սիրելին է:

Առանց յետին մտքի, մաքուր, ճարտար, անտարբեր, անխռով, բոլոր ձեռնարկած գործերից հեռու և ինձ ծառայող մարդը նոյնպէս իմ սիրելին է:

Ով չի հրճուում, չի ատում, չի տխրում, չի ցաւում, յաջողութեան ու անյաջողութեան մէջ անտարբեր է ինձ ծառայելու համար, նա իմ սիրելին է:

Անտարբեր դէպի թշնամին ու բարեկամը, դէպի պատին ու անպատուութիւնը, դէպի ցուրտը, տաքը, հաճոյքն ու ցաւը, ազատ ցանկութիւնից,

Անտարբեր դէպի նախատանքն ու գովասանքը, լուսկեաց, միշտ գոհունակ, անառն, հաստատամիտ, ինձ ծառայող մարդը իմ սիրելին է:

Բայց նոքա որ անմահութեան խնճոյքին, ինչպէս ասացի, մասնակցում են ջերմեռանդ հաւատքով և իմ մասին միայն մտածելով, ահա իմ ամենասիրելի ծառաներս:

Այստեղ վերջանում է Բնագավաղգի՝ Թաւի Բաճեհեհուբեհուդ գլխաւոր՝ որի անունն է Պաշտամունքի Եօզա:

ԺԳ.

Կրիսեան խօսեց.

Այս մարմինը կոչուում է Նիւթ, և ով այդ գիտէ՝ նրան գիտունները կոչում են Նիւթի գաղափար:

Նիւթի գաղափարը ես եմ ամէն նիւթի մէջ էլ. նիւթի և նիւթի գաղափարի գիտութիւնը իսկական գիտութիւնն է իմ համար:

Թէ ի՞նչ է նիւթը, իր յատկութիւնները, իր ձևափոխութիւնները, իր ծագումը, թէ ի՞նչ է միտքը և իր կարողութիւնները—զբանք սովորելու ինձանից համառօտակի:

Իմաստունները շատ անգամ զանազան երգերի մէջ երգել են այս նիւթերն առանձին առանձին, նոյնպէս Բրահմանական Սո՛ւտրաների մէջ. որոնք խօսում են ու դատում պատճառների մասին:

Էակաների մեծ սկզբունքները, եսը, բանականութիւնն ու վերացականը. տասնևմէկ զգայարանները և հինգ զգայութիւնները,

Ցանկութիւնը, ատելութիւնը, հաճոյքը, ցաւը, երևակայութիւնը, հասկացողութիւնը, խորհրդածութիւնը,—ահա Նիւթը համառօտակի իր ձևափոխութիւններով միասին:

Համեստութիւնը, անկեղծութիւնը, հեզութիւնը, համբերութիւնը, շիտակութիւնը, ուսուցչի յարգանքը, մարբութիւնը, հաստատակամութիւնը, անձնիշխանութիւնը,

Զգայութեան մէջ անտարբերութիւնը, անսաստիքութիւնը, ինչպէս և ծնունդը, մահը, ծերութիւնը, հիւանդութիւնը, ցաւն ու մեղքը նկատի ունենալը,

Անձնազոհութիւնը, չյարուել զաւակի, կնոջ, ասն և այլ իրերի, մշանջենաւոր հողեկան անտարբերութիւն ցանկալի և անցանկալի բաներում:

Ինձ հետ միշտ եօգայով միացած հաստատուն ու ջերմեռանդ պաշտամունքը, մենաւոր մի վայրում առանձնութիւնը, աշխարհային հաճոյքներից քաշուելը,

Գերագոյն հոգու յաւիտենական ճանաչողութիւնը, ճշմարտութեան ճանաչողութեամբ ձեռք բերուած հայեացքը, ահա ինչն է կոչուում գիտութիւն. սրա հակառակը աղիտութիւնն է:

Ինչ որ պէտք է գիտենալ ես կը պատմեմ քեզ, որք սովորելով անմահութիւն է ճաշակում մարդ: Անսկիզբն ու գերագոյն Բրահմանն ոչ էութիւն է, ոչ անէութիւն:

Ամենուրեք ձեռք ու սաք, ամենուրեք աչք, գլուխ ու դէմք, ամենուրեք լսողութիւն, նա մնում է աշխարհում՝ ամեն ինչ ընդգրկելով:

Բոլոր զգայական կարողութիւնները լուսաւորում է նա՝ առանց ոչ մի զգայարան ունենալու. ամէնրից անջատ, ամէնքի նեցուկն է նա. առանց եզանակի՝ թափանցում է բոլոր եզանակները:

Էակներից ներս է ու դուրս է, շարժուն է ու անշարժ, իր անօրութեան պատճառով աննկատելի է թէ՛ հեռուից և թէ՛ մօտից:

Առանց բաժանուելու էակների մէջ՝ բաշխուած է նա նոցա մէջ. էակների տածիչ՝ նրանց նա իր մէջ է ծծում ու արձակում:

Լուսաւորների լոյսն է լսաւարից այն կողմ: Գիտութիւն, գիտութեան առարկայ, գիտութեան նպատակ, ամէնքի սըրտումն է նա:

Ահա այս է նիւթը, Գիտութիւնը և գիտութեան առարկան համառօտակի բացատրած: Իմ ծառան սովորելով սրանք՝ իմ էութեանն է հասնում:

Գիտցիր թէ Բնութիւնն ու Առնական զօրութիւնը՝ անսկիզբն են երկուսն էլ. փոփոխութիւններն ու եզանակաւորումները ընտի թիւնից են ծագում:

Մարմնաւոր գործողութեան մէջ գործիչ պատճառը բնութիւնն է. Առնական զօրութիւնը հաճոյքն ու ցուն զգացող պատճառն է:

Որովհետեւ Առնական զօրութիւնը բնութեան մէջ մնալով զգում է բնութիւնից ծնած եղանակաւորումները, ուստի ձգտելով այս եղանակաւորումներին՝ մի բարի կամ չար արգանդում ծնում է:

Հանդիսաւոր ու ազգարար, ածիչ, զգացող, մեծագոյ տէր, գերագոյն հոգի բնակուած մեր մարմնում. ահա գերագոյն Առնական զօրութիւնը:

Ով ճանաչում է Առնական զօրութիւնը, բնութիւնն ու իր եղանակաւորումները, ինչ պայմանի մէջ էլ լինի, նա այլ ևս չի վերածնիլ:

Ոմանք տեսնում են Հոգին իրանց անձում ու իրանց անձի համեմատ. ուրիշներ բանապաշտ ինքնահայեցողութեան Եօգայով, ուրիշներ Գործի Եօգայով:

Իսկ ուրիշներ անդէս լինելով՝ սովորում են ուրիշներից ու գործադրում. սոքա բոլորը Աստուածային գիտութեան անձնատուր՝ ազատում են մահուանից:

Երբ ծնում է մէկը՝ շարժուն կամ անշարժ, գիտցիր թէ նա Նիւթի և Նիւթի գաղափարի միացումից է առաջանում:

Ով հաւատարապէս բոլոր էակների մէջ տարածուած է ընդունում այս գերագոյն սկզբունքը, և նոցա կորուստի ժամանակ անխորուստ, նա ճիշտ է տեսնում:

Միշտ նոյն և ամէն տեղ ներկայ համարելով այս սկզբունքը, նա չի մեղանչում ինքն իրան և մտնում է գերագոյն ճանապարհը:

Ով մտածում է թէ բնութիւնը գործողութեանց գործիչ պատճառն է միշտ, և իր անձը անգործ է, նա ճիշտ է մտածում:

Ով էակների անհատական էութիւնը միութեան մէջ է ընդունում և նրանից է համարում նրա զարգացումը, նա դէպի Բրահման է գնում:

Անսկիզբ ու առանց եղանակաւորութեանց, այս անայլալէլի գերագոյն Հոգին, թէև մարմնի մէջ, բայց չի գործում, չի ապահանւում:

Ինչպէս ամենուրեք տարածուած օդը իր անօրութեան պատճառով չի ապահանւում, նոյնպէս ամենուրեք մարմնի մէջ բնակուած հոգին չի ապահանւում:

Ինչպէս Արեգակը մեն-մենակ լուսաւորում է ամբողջ այս աշխարհը, այնպէս էլ Գաղափարը լուսաւորում է Նիւթը:

Ովք'ը Նիւթի ու Նիւթի գաղափարի տարբերութիւնը, և

ընութեան կապանքից Էակների ազատումը տեսնում են զիտութեան աչքերով, նորա գնում են Գերագոյնին:

Այստեղ վերջանում է Բնագալաղգի՝սա՛յի ֆասնեբեբերոզ գլուխը՝ Թի անունն է Նիւրի եւ Նիւրի գաղափարի արբերութեան եօզա:

ԺԴ.

Կրիւնան խօսեց.

Գերագոյն գիտութիւնն եմ պատմում քեզ, գիտութիւնների ծայրագոյն գիտութիւնը, որը ճանաչելով բոլոր մենակեացները՝ գերագոյն երջանկութեան գնացին:

Այս գիտութեան մէջ թափանցելով ու իմ զրութեան խելամուտ լինելով՝ Ստեղծագործութեան որը նրանք չեն վերածնում և մարմինների քայքայումը նրանց չի վնասում:

Իմ արդա՛ղը մեծ Բրահման է. այստեղ սերմը զնում եմ ես. և դա բոլոր Էակների էութիւնն է դառնում:

Բոլոր արգանդների մէջ ծնունդ առած մարմիններից, Բրահման է մեծագոյն արգանդը և ես բեղմնաւորիչ հայրը:

Ճշմարտութիւն, բնազդ ու խաւար. ահա բնութիւնից ծնած եղանակաւ ու մ'ները, որ մարմնին են կապում անայլայլ հոգին:

Այնտեղ ճշմարտութիւնը իր անապահանութեամբ փայլուն ու աւոզը կապում է նրան երջանկութեան ու գիտութեան ձգտումով:

Բնազդը՝ ազգակից կրքին ու ծնած ախորժակից, կապում է հոգին գործի ձգտումով:

Իսկ խաւարը՝ ծնած ազգակիցից ու խօսիլիչ բոլոր հոգիների, կապում է նրան ապշութեամբ, ծուլութեամբ և թմրութեամբ:

Ճշմարտութիւնը քաղցրութեամբ է զրաւում, բնազդը գործով, իսկ խաւարը ծածկելով գիտութիւնը՝ զրաւում է ապշութեամբ:

Ճշմարտութիւնը ծնում է բնազդի ու խաւարի պարտութեամբ. բնազդը խաւարի ու ճշմարտութեան պարտութեամբ. իսկ խաւարը ճշմարտութեան և բնազդի պարտութեամբ:

Երբ բոլոր դաներից մեր մարմնի մէջ թափանցում է գիտութեան լոյսը, այն ժամանակ ճշմարտութիւնը հասունանում է:

Գործերի ձեռնարկութեան և առաջ տանելու եռանդը, անհանգստութիւնը, տենչանքը ծնւում են հասունացած բնազդից:

Կուրուութիւնն ու անվութութիւնը, ապշութիւնն ու մոլորութիւնը ծնւում են հասունացած խաւարից:

Երբ ճշմարտութեան հասուն ժամանակ քայքայումն հասնում է մահկանացուի մարմնին, այն ժամանակ ճշմարտատեաների անարատ աշխարհն է գնում նա:

Երբ բնազդի ժամանակ է քայքայւում, վերածնւում է գործունեաների մէջ, իսկ երբ խաւարի մէջ է քայքայւում, վերածնւում է, մի ապուշի արգանդում:

Բարի գործի պտուղը կոչւում է ճշմարիտ ու անարատ բնազդի պտուղը դժբախտութիւնն է. խաւարի պտուղը ազիտութիւնն է:

Ճշմարտութիւնից ծագում է գիտութիւնը, բնազդից եռանդը, խաւարից ապշութիւն, մոլորութիւն ու ագիտութիւն:

Երկինք են գնում ճշմարտագէտները. միջավայրում մնում են բնազդականները. իսկ ստորաքարշ խաւարամիտները դժոխքն են գնում:

Ով իմանում է թէ այս երեք Յատկութիւններից դուրս ուրիշ ազդակ չկայ, և թէ ո՞րն է այս Յատկութեանյ գերագոյնը, նա իմ էութեանն է դիմում:

Ով անցել է մարմնի մէջ ու մարմնից առաջացած այս երեք Յատկութիւնները, նա ծնունդից, մահից, ծերութիւնից ու ցաւից ազատւում է և անմահութիւնը ճաշակում:

Արջունան խօսեց.

Ի՞նչն շան ունի նա որ այս երեք Յատկութիւններն անցել է, ի՞նչպէս է վարւում, և ի՞նչպէս է անցնում այս երեք յատկութիւնները:

Կրիւնան խօսեց.

Ով ստուգութիւնը, գործունէութիւնը և մոլորութիւնը չի ատում նոցա ներկայութեան ժամանակ, և նրանց բացակայութեան ժամանակ նրանց չի ցանկանում,

Եւ իբր օտար հանդիսատես է լինում Յատկութեանց զարգացման և չի յուզւում, ու «Յատկութիւններն ընթանում են» ասում ու հեռանում է հանդարտութեամբ,

Անտարբեր դէպի հաճոյքն ու ցաւը, անձնիշխան, որ նոյն է համարում հողի կոյսը, քարն ու ոսկին, հաւասարակշիռ

ուրախութեան ու տխրութեան, գովատանքի ու անարգանքի, Պատուի ու նախատինքի, բարեկամի ու թշնամու մէջ, որ իր բոլոր գործերից հրաժարուած է, նա անցել է Յատկութիւնները:

Ով որ ինձ անփոփոխելի պաշտամունքի եօզայով ծառայում է, նա այս երեք Յատկութիւններն անցնելով Բրահմայի էութեան հաղորդակցում է:

Որովհետեւ բնակարանն եմ ես Բրահմայի, ու անայլայլ անմահութեան, ու յաւիտենական արդարութեան, ու անվախճան երջանկութեան:

Այստեղ վերջանում է Բհագավադգիտանի սասնրարտեհոդ գիրքը. որի անունն է երեք Յատկութեանց սարբերութեան եօզա:

ԺԵ.

Կրիշնան խօսեց.

Սրմատները բարձր, ճիւղերը ցածր մի թղենի կայ յաւիտենական. բանաստեղծութիւններ են նրա տերէները. ով նրան ճանաչում է՝ նա վեհայադէտ է:

Դէպի ցածր ու դէպի բարձր տարածուում են իր ճիւղերը, որոնց ստերը Յատկութիւններն են, ու ճիւղերը Չգայութիւնները. դէպի ցածր երկարած արմատներ էլ ունի, որոնք գործերով կապկապում են մարդկանց աշխարհում:

Ոչ նրա ձենն են ըմբռնում այս աշխարհում, ոչ վերջը, ոչ սկիզբը և ոչ աեղը: Երբ մէկը այս հասարմաս թղենին անտարբերութեան ամուր սրով կտրէ,

Թող այն ժամանակ լինառէ այն անդառնալի վայրը՝ ուր գնացողը էլ չի դառնում: Դէպի այդ սկզբնական Առնական զօրութիւնը ե՛ս եմ առաջնորդում, որից առաջացել է աշխարհի վազմի բղխումը:

Նուաճելով հպարտութիւնը, մոլորութիւնը, միտքը յառած Դերագոյն շոգուն, հեռացրած ցանկութիւնները, ընկճած հաճոյքի և ցաւի կռիւը, գնում է անմուր դէպի յաւիտենական ճանապարհը:

Արեւը չէ, Լուսինը չէ, Կրակը չէ որ լուսաւորում է այն վայրը, ուր գնացողը էլ չի դառնում. այնտեղ իմ գերագոյն բնակարանն է:

Իմ մի՛ ստանիկո՛ կենսատու և յաւիտենական՝ կեանքի այս աշխարհում իրեն է քաշում միտքը և բնութեան մէջ գանուած վեց զգայութիւնները:

Երբ մարմինն է զգենում կամ նրան թողնում այս Գերագոյն աէրը, իր հետն է վերցնում նրանց իր ընթացքի ժամանակ, ինչպէս քամին որ լցւում է բոյրերով:

Նսեղեքը, աչքը, շոշափեղեքը, ճաշակեղեքը, հոտոտեղեքը և միտքը դրաւելով, նա զգայութեանց հետ հաղորդակցում է:

Հեռանալիս, ներկայ լինելիս ու գործելիս էլ պղատր մաքերը չեն տեսնում նրան այս Յատկութեանց մէջ. տեսնում են միտցն նրանք, ովքեր ունին գիտութեան աչքեր:

Ովքեր կատարում են ետգան, նրան տեսնում են իրենց անձի մէջ ներկայ. բայց ովքեր կատարում են ու դեռ չեն կատարելագործուած, ընդունակ չեն նրանց տեսնելու:

Այն լոյսը որ ցոլանում է արեգակից ըովանդակ աշխարհի վրայ, այն որ լիայլում է Նուսնի ու Վրակի մէջ, գիտցիւ թէ դա իմ լոյսն է:

Երկրի մէջ թափա՛ցելով՝ էակներին ես պահում եմ իմ ու ժով, անուցանում եմ խոտերը ըտլոր ու դառնում քաղցմահամ սօմա:

Ես ջերմութիւն դառնալով շնչող մարմիններն եմ թափանցում և ներշնչութեան ու արտաշնչութեան միանալով իւրացնել եմ տալիս չորս անունդները:

Ես ընակում եմ բոլոր սրտերի մէջ. ինձնից են յիշողութիւնը, դիտութիւնը և դատողութիւնը: Բոլոր Վեգաների մէջ ես եմ ճանաչելին. Վեգաների հեղինակ ու վեղայագէտ եմ ես:

Ահա երկու Առնական զօրութիւններն աշխարհում. մին բաժանելի և միւսն անբաժանելի. բաժանելին բոլոր էակների մէջ է, անբաժանելին կոչւում է գերադոյն:

Բայց կայ և մի ուրիշ գերադոյն Առնական զօրութիւն՝ անայլայլ ու գերիշխան, որ Գերագոյն Հոգի է կոչւում, որ երեք աշխարհները թափանցելով պահում է նրանց:

Եւ որովհետեւ ես գերազանցում եմ բաժանելին ու նոյն իսկ Գերադոյն անբաժանելին, ուստի աշխարհում ու Վէղայում կոչւում եմ Գերագոյն Առնական Զօրութիւն, նա ամենագէտ է և պաշտում է ինձ իր ամբողջ էութեամբ:

Ահա ամենախորհրդաւոր վարդապետութիւնը բացառեցի քեզ. ով այս գիտէ, իմաստուն է և նրա գործը լրանալու է:

Այսեղ վերջանում է Բնագալարի՛ճա՛յի օսանքի՛նկերօղ գլուխը, որի ամուսն է Գերագոյն Առնական Զօրութեան հասնելու ետգա:

ԺԶ.

ԿՐԻՔՆԱՆ ԽՍԹԵԳ.

Անկեղծութիւն, ճշմարտասիրութիւն, զիտութեան ևօգայել մէջ յարասեւութիւն, սղորմածութիւն, շափաւորութիւն, բարեպաշտութիւն, մտախոհութիւն, օգնութիւն, շիտակութիւն,

Խաղաղասիրութիւն, ճշմարտախօսութիւն, քաղցրութիւն, հրաժարում, անզորութիւն, բարեորութիւն, դու թղէպի էակները, հանգստութիւն, հեղուցիւն, աճօթխածութիւն, լըջութիւն:

Կորով, համբերութիւն, հաստատակամութիւն, մաքրութիւն, վարուեցողութիւն, համեստութիւն, ահա աստուածային ծնունդի յատկութիւնները, ս՛վ Բհարատա:

Կեղծաւորութիւն, հպարտութիւն, ունայնամտութիւն, բարկութիւն, վայրահաջութիւն, ազիտութիւն. ահա Ասուրայի ծնունդի յատկութիւնները:

Աստուածային ծնունդը ազատութիւն է. Ասուրայի ծընունդը գերութիւն: Մի՛ ախրիր, դու աստուածային ծնունդես, ս՛վ Պանդուի որդի:

Երկու ընտիւթիւն կայ աշխարհում. աստուածային ու Ասուրաների. աստուածայինը ընդարձակօրէն բացատրեցի. այժմ լսիր Ասուրաներինը:

Ծագումն ու վերադարձը չեն ճանաչում Ասուրայի մարդիկ. ոչ մաքրութիւն, ոչ կանոն, ոչ ճշմարտութիւն կայ նրանց մէջ:

Առանց ճշմարտութեան, առանց կարգաւորութեան ու առանց նախահիմնութեան են համարում աշխարհը, և թէ իբր մին միւսն առաջացնող երեւոյթներ ու դիպուածի արդիւնը:

Այս հայեացքի մէջ մնալով, կորցնում են իրենց հոգին, նուազացնում բանականութիւն, անցատր են լինում վայրադ գործերի և թշնամի են մարդկային սեօին:

Անձնատուր անյող ցանկութեանց, հակուած խարերաշտութեան, ունայնամտութեան ու յիմարութեան, մալարութիւնը տանում է նրանց վատ արարչների ու ներշնչում պեղծ ցանկութիւններ:

Խորհուրդները դատում, մահը կարծում են ամէն բանի վերջ. և աշխատում են յագեցնել իրենց ցանկութիւնները, նրանց մէջ տեսնելով ամէն բան:

Հարիւրաւոր յոյսերով ու անյուսութիւններով կաշկանդուած, ցանկութեան ու բարկութեան անձնատուր, աշխատում են իրենց ցանկութիւնը վայելելու համար, անարդար միջոցներով հարստութիւն ղեկել:

«Ահա ինչ շահեցայ այսօր. ու պիտի վայելեմ այս ինչ հաճոյքը. այս սւնեմ, շուտով պիտի ունենամ այս ինչ օգուտն էլ:

«Սպանեցի այս ինչ թշնամուս. պիտի սպանեմ նաև միւսներին. իշխան եմ ես. ես հարուստ եմ. երջանիկ եմ ես, հզօր, ուրախ.

Պերձ ու մեծ իշխան եմ. ո՞վ կայ ուրիշ ինձ նման. զոհեր կանեմ, ողորմութիւն կտամ, հաճոյք կը վայելեմ»: Ահա ինչ են ասում՝ տգիտութեամբ մոլորուած:

Բազմաթիւ մտածմունքներով խռովուած, մոլորութեան ցանցի մէջ պաշարուած, զբաղուած, իրենց ցանկութեան վայելումով, ընկնում են պիղծ դժոխքի մէջ:

Ինքնավտահ, յամառ, հարստութեան սնամիտութեամբ և յիմարութեամբ լցուած, զոհում են անուանական ողջակէզներ՝ կեղծաւորութեամբ և առանց ծիսակն օրինակասարութեան:

Նստակր, կատաղի, սնամիտ, ցանկութեան ու բարկութեան հպատակ, անարդոււմ են ինձ իրանց անձի և ուրիշների մարմնի մէջ՝ ստորացնելով:

Պրանց, այդ քինախնդիր, կատաղի ու ստորին մարդկանց ևս ներում եմ մահուան յարախոխութեանց մէջ, թշուառ օրէն վերածնելու սասանաների արդանդներում:

Սատանաների արգանդի մէջ ընկնելով, թափառելով ծնունդից ծնունդ ու ինձ երբէք չհասնելով՝ վելջապէս դնում են դժոխքի ճանապարհը:

Նրեք են դժոխքի դռները, որով կորչում են մարդիկ. ցանկասիրութիւն, բարկութիւն և ազահութիւն. այս երեքին պէտք է թողնել:

Այն մարդը՝ որ հեռացել է խաւարի այս երեք դռներից, քայլում է դէպի անձի փրկութիւնը և գնում է գերազոյն ճանապարհը:

Բայց ով Սրէնքի պատուէրներից հեռանալով հեռուում է իր ցանկութեանց կատարման, նա կատարելագործութեան չի հասնում, ոչ էլ երջանկութեան, ոչ էլ գերազոյն ճանապարհին:

Թող Սրէնքը քո հրամայողը լինի ու սովորեցնի ինչ պէտք է գործել ու ինչ չպէտք է գործել: Սովորելով օրէնքի պա-

Նա. այսպէս են ասում նրանք՝ որ առանց սպասելու վարձատրութեան, զոհի, ճգնութեան ու ողորմութեան զանազան գործեր են կատարում, ազատութեան փափագով:

Ճմարտութիւնը և ուղղամտութիւնը բարի են կոչում և զովելի ամէն գործ նոյնպէս բարի է կոչում:

Զոհի, ճգնութեան ու ողորմութեան մէջ յարատեւութիւնը բարի է կոչում:

Առանց հաւատքի զոհը, ողորմութիւնը, ճգնութիւնը, գործը չար է կոչում, և ոչինչ է թէ այս ու թէ այն աշխարհում:

Այսեղ վերջանում է Բնագավազգի՛սա՛յի քսանբօթերոց գլուխը՝ որի անունն է Հաւասքի երեք թեսակների եօգա:

ԺԼ.

Արշունաց խօսեց.

Անձնաւրացութեան ու հրաժարման խելութիւնը ցանկանում եմ գիտենալ, ո՞վ մեծագոր, գանգրահեր սպանող կե շինի:

Կրիեմաց խօսեց.

Յանկութեան գործերից հրաժարուելը՝ բանաստեղծները կոչում են հրաժարում. և ամբողջ գործերի վարձատրութիւնը թողնելը գիտունները կոչում են անձնուրացութիւն:

Այն գործերը որ պէտք է թողնել, մեղք են համարում իմաստունները. իսկ զոհի, ողորմութեան և ճգնութեան գործերը պէտք չէ թողնել ասում են ուրիշները:

Լսիր այժմ իմ պատուէրը անձնուրացութեան մասին, ո՞վ Բհարատաների լաւագոյնը: Անձնուրացութիւնը, ո՞վ առիժասիրտ, երեք տեսակ է լինում:

Զոհի, ողորմութեան և ճգնութեան գործերը պէտք չէ թողնել, այլ կատարել. որովհետև Զոհը, ողորմութիւնը և ճգնութիւնը սրբագործութիւններ են իմաստունների ասելով:

Եթէ ցանկութիւնը և վարձատրութիւնը թողել են, թող կատարեն այս գործերը. ահա իմ գերագոյն պատուէրն ու կամբը:

Անհրաժեշտ գործից հրաժարումը գործադրելի չէ. յիմարութիւն է մի այսպիսի անձնուրացութիւն և խուտրի ծնունդ:

Ավ Էգթուար է» ասելով ու մարմնական յոգնութիւնից

վախենալով թողնում է գործը, նա հրաժարում է բնազդով միայն և իր անձնուրացութիւնից ոչ մի օգուտ չի բաղում:

«Պիտի անեմ»․ այսպէս պէտք է ասել ու կատարել անհրաժեշտ գործը, ս'ի Արջունա․ իսկ ցանկութիւնից և վարձատրութիւնից հրաժարուել՝ դա անձնուրացութեան հենց կութիւնն է:

Ոչ անյաջող գործից է հրաժարւում և ոչ յաջողակին հետևում նա՝ որ էապէս անձնուրաց է, խելացի և կասկածանքից ազատ:

Որովհետև մարմնաւոր մարդը բոլոր գործերից հրաժարուել անկարող է․ բայց երբ գործերի վարձատրութիւնից հրաժարւում է, նա գործում է անձնուրացութիւն:

Անցանկալի, ցանկալի և սոցա խառնուրդը․ ահա մասնունից յետոյ անանձնուրացների գործերի երրեակ վարձատրութիւնը․ բայց ոչ նաև անձնուրացների:

Սովորի՛ր ինձանից այն հինգ սկզբունքները, որ Ապացուցական Վարդապետութիւնը յայտարարում է իբր պարունակուած ամէն գործի մէջ:

Սուրս են Ուղղութիւնը, Սղոկը, Գործիքը, Կանազան ջանքերը և հինգերորդ Աստուածային միջամտութիւնը:

Գործով, խօսքով ու խորհրդով կատարուած ամէն մարդկային գործ, բարի թէ չար, յիշեալ հնգից է ուռաջանում:

Այս ճշմարիտ լինելով, ս'ի միակ գործիչը իրան է կարծում ազիտութեամբ, նա սխալ է մտածում:

Ով ետսէր չէ, և որի բանականութիւնը խաւարած չէ, սպանելով հաղորձ այս պատերազմիկներին, սպա՛ող չէ ու մեղաւոր չէ:

Գիտութիւնը, նրա առարկան ու նրա նիւթը․ ահա գործողութեան երեք շարժիչները․ Գործարանը, Գործողութիւնը և Գործիչը․ ահա և գործողութեան երեք հասկացողութիւնները:

Գիտութիւնը, Գործողութիւնը և Գործիչը երեք տեսակ են իրենց Յատկութեանց համեմատ․ Յատկութեանց վարդապետութիւնը բացատրած լինելով, լսիք այժմ նրանց հետևութիւնը:

Այն գիտութիւնը որ բոլոր կենդանի էակների մէջ ցոյց է տալիս միակ անխփփփելի էակը, բաժանեալ իրերի մէջ անբաժանելի, դա ճշմարիտ գիտութիւնն է:

Այն գիտութիւնը որ բոլոր կենդանի էակների մէջ տեսնում է իւրաքանչիւր էակի անհատական բնութիւնը, նա բնազդական զիտութիւնն է:

Իոկ այն անսկզբունք, ն՝ղ ու անճիշտ գիտութիւնը որ նայում է գործին իբրև բոլորովին առանձին երևոյթ, կոչուում է խաւարի գիտութիւն:

Անհրաժեշտ, բազմից ազատ գործը, կատարուած ցանկութիւնից և ատելութիւնից ազատ մարդուց և առանց վարձատրութեան ակնկալութեան, ճշմարտութեան գործն է:

Իր ցանկութեան գոհացման և իր եսի համար ու բազմութիւ ջանադրութիւններով կատարուած գործը կրքի գործ է:

Առանց հետևանքը, շահը կամ վնասը և իր ուժերը կըշռելով՝ յիմարութեամբ ձեռնարկուած գործը խաւարի գործ է:

Կրթից ու ետադիրութիւնից ազատ, հաստատակամութեամբ և արևութեամբ օժտուած, յաջողութիւնից ու անյաջողութիւնից անտարբեր գործիչը ճշմարտութեան գործիչ է:

Կրքոտ, գործերի վարձատրութիւնն ակնկալող, ազան, մաստակար, անհաջուր, հաճոյքի ու ցաւի անձնատուր գործիչը կրքի գործիչ է:

Անընդունակ, սասրին, յամառ, խտրելու, անհոգ, դատարկապարտ, ծոյլ, նստակեաց ու քարշ եկող մարդը խաւարի գործիչ է:

Այժմ լսիր մտքի և յարատեութեան երեք բաժանումները, ամբողջապէս ու մանրախոսնաբար, համաձայն անհատական յատկութեանց:

Այս միտքը որ գործելու և չգործելու, երկիւղի և ապահովութեան, կապանքի և ազատութեան ծագումն ու վերջը գիտէ, ճշմարտութեան միտք է:

Այն միտքը որ արդարն ու անարդարը, գործելու ու չգործելու բանը շիտի կերպով գիտէ, բնազդական միտք է:

Այն միտքը որ անարդարութիւն է կոչում արդարութիւնը, խաւարով պատած է և հակառակն է անում ամէն բանի, խաւարի միտքն է:

Այն յարատեութիւնը որ մտքի, սրտի ու զգայարանների գործերը բռնում է անփոփոխելի եօզայով, ճշմարտութեան յարատեութիւնն է:

Այն յարատեութիւնը որ հետևում է բաբուն, գեղեցիկն ու օգտակարին, բնազդամբ ձգտելով գործերի վարձատրութեան, դա կրքի յարատեութիւնն է:

Այն անմիտ յարատեութիւնը՝ որ քնից, երկիւղից, արկարութիւնից, սոսկումից ու յիմարութիւնից չի ազատում մարդուն, խաւարի յարատեութիւնն է:

Այժմ լսիր հաճոյքի երեք տեսակները. երբ մէկը վարժութեամբ հրճում է և վերջ դնում իր տխրութեան,

Եւ երբ ինչ որ սկզբում թոյն էր՝ դարձնում է յետոյ նեկտառ, այն ժամանակ իր հաճոյքը կոչւում է ճշմարիտ, իբր ծնած իր մտքի ներքին անդորրութիւնից:

Այն հաճոյքը որ ծնում է զգայարանների և զգալի իրերի յարաբերութեամբ. և սկզբում նման է նեկտառի ու յետոյ թոյնի, դա կրքի հաճոյքն է:

Այն հաճոյքը որ սկզբում և իր հետեանքները մէջ հոգու խռովութիւն է միայն, անգործութեամբ, ծուլութեամբ և մոլորութեամբ դարգացած, դա խաւարի հաճոյքն է:

Ոչ երկրի վրայ, ոչ երկնքում աստուածների մէջ չկայ մի էութիւն որ բնութիւնից առաջացած այս երեք յատկութիւններից ազատ լինէր:

Բրահմանների, Կշատրիանների, Վայսիանների և Սոլտրանների մէջ պաշտօնները բաժանուած են իրանց բնական յատկութեանց համեմատ:

Խաղաղութիւնը, ժուժկալութիւնը, ճգնութիւնը, մաքրութիւնը, համբերութիւնը, շիտակութիւնը, գիտութիւնը, գիտելիքները և աստուածածանօթութիւնը Բրահմանի բնածին պաշտօնն է:

Կործութիւն, կորով, հաստատակամութիւն, ճարպիկութիւն, կռուի մէջ աներկիւզութիւն, ողորմութիւն, վարչականութիւն. ահա Կշատրիայի բնածին պաշտօնը:

Երկրագործութիւն, խաշնապահութիւն, վաճառականութիւն վայսիայի բնածին պաշտօններն են: Իսկ ծառայեք միւսներին Սոլտրայի բնածին պաշտօնն է:

Այն մարդը որ ինչ որ էլ լինի իր պաշտօնը, գոհ է նրանից, հասնում է կատարելութեան: Այժմ լսիր թէ ինչպէս մարդ իր պաշտօնից գոհունակութեամբ կատարելութեան է հասնում:

Իր գործերով պատուելով նրան որից ծագել են էակները և որից այս բոլոր տիեզերքն է կազմուած, հասնում է մարդ կատարելութեան:

Աւելի լաւ է սեփական ստորին պաշտօնը ուրիշի բարձր պաշտօնից. բնածին պաշտօնի գործերը կատարելով մարդ չի մեղանչում:

Բնածին պաշտօնը նոյն իսկ եթէ չարիքով միացած լինի, չպէտք է թողնիլ. որովհետև ամէն գործ չարիքով պաշարուած է, ինչպէս կրակը ծխով:

Սիրտը կապանքներից ազատ, ամէն ժամանակ անձնիշխան ու ցանկութիւնները վանած մարդը հանգստի գերագոյն կատարելութեան է հասնում անձնուրացութեամբ:

Ճայրագոյնը. դու իմ սիրելին ես և իմ խօսքերը քեզ օգտա-
կար կը լինին:

Մտածի՛ր ինձ, պաշտի՛ր ինձ, դոճի՛ր ինձ, օրհնի՛ր ինձ, և
դու ինձ կը հասնիս. իմ խոստումը ճշմարիտ է և դու իմ
սիրելին ես:

Թո՛ղ բոլոր օտար պաշտամունքները, և միայն ինձ ապաս-
տանիր. ևս քեզ բոլոր մեղքերից կը իրկեմ. մի՛ ախրիր:

Մի՛ պսոսմիր իմ այս խօսքերս նրանց՝ որ անժուժկալ
են, անկրօն են. որ չեն ուղում լսել, որ ինձ ուրանում են:

Բայց նա որ իմ այս գերագոյն գաղտնիքներս իմ ծա-
ռաների մէջ տարածում է, մատուցանելով ինձ գերագոյն
պաշտամունքը, նա ինձ պիտի գայ անտարակոյս:

Ոչ ոք չի կարող մարդկանց մէջ սրանից աւելի հաճելի
գործ կատարել, և ուրիշ ոչ ոք երկրի վրայ չի կարող աւելի
սիրելի լինել ինձ:

Ով կարգայ այս մեր սրբազան խօսակցութիւնը, գիտու-
թեան զոհը մատուցած պիտի լինի ինձ. այդ է իմ միտքը:

Եւ այն հաւատացեալ մարդը՝ որ առանց հակառակու-
թեան լսում է նրան, նա էլ քաւում է պիտի երթայ մաք-
րակենցաղ երանեալների աշխարհը:

Արդեօք լսեցիր այս բոլորը, մի՛ Պրիթայի որդի, քո սեւ-
ռուն մարտի. և արդեօք տգիտութեան խռովութիւնները
անհետացան քեզ համար:

Արզուման խօսեց.

Կորաւ խռովութիւնը. ես սաացայ սրբազան աւանդու-
թիւնը քո շնորհիւ, մի՛ Աստուած. ես անվրդով եմ այժմ.
տարակոյսս վարատուած է. ես կը կատարեմ քո խօսքերը:

Սանգուպան խօսեց.

Եւ ես Վանուդեայի և Պրիթայի մեծահոգի որդու այս
վեհագոյն խօսակցութիւնը լսում էի փշաքաղուած:

Վիսնայի շնորհիւ լսելով ես Եօգայի այս գերագոյն
գաղտնիքը՝ Եօգայի տէր Կրիշնայից պատմուած:

Ո՛ր թագաւոր, ես յիշում եմ, յիշում եմ անդադար
Արջունայի և Կրիշնայի այս գերագոյն խօսակցութիւնը, և
հրճում եմ ընդմիշտ ընդմիշտ:

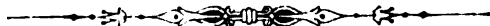
Եւ երբ յիշում եմ, յիշում եմ Հարիի այն գերբնական
երևոյթը, ես մնում եմ քարացած ու հրճում եմ անվերջ
անվ

Այնտեղ ուր է Եօգայի տէրը՝ Կրիշնան, այնտեղ ուր է
Պրիթայի աղեղնաւոր որդին, այնտեղ է և Երջանկութիւնը,
յաղթութիւնը, վրկութիւնը, հաստատակամութիւնը: Այս է
իմ հաւատքը:

Այսեղ վերջանում է Բհագավադգի՛տա՛յի օսանքութեան
գլուխը, որի անունն է Հրաժարման ու Անձնուրացութեան Եօգա:

Այսեղ լրանում է Բհագավադգի՛տա՛ն:

Նուրհամ աստու սարվաջագատամ
(Երջանիկ թող լինին բոլոր էակները)

Վ Ր Ի Պ Ա Կ Ն Ե Ր

էջ	տող	սխալ	ուղիղ
4	11	պանդուի	Պանդուի
	15	Նուեուդհանա	Նուեուդհանա,
5	3	Կուրուների	Կուրուների
	6	բուրը	բուր՝
	18	Դերշտադհումա	Դերշտադյումա
	18	Սատհակի	Սատյակի
	20	սաօբհադրայի	Սաօբհադրայի
	25	Կապկադրոշ	Կապկադրօշ
	6 ն.	Սանջայիան	Սանջայան
6	10	զգացուած	զգածուած
7	8	խառնութիւնը	խառնակութիւն
	4 ն.	զգացուած	զգածուած
8	7 ն.	է չէ	չէ
9	9 ն.	:	,
	8 ն.	անճառելի	անճառելի,
	3 ն.	ծնում	ծնում
	2 ն.	ծնի. ինչո՞ւ	ծնուի. ինչ որ
10	4	Իբր	Իբրև .
	5 ն.	վայսիարներ	վայսիաներ
11	20	նրա	նոցա վարձատրութեան. մի՞ դործիր
	23	առաջ	և անյաջողութեան առաջ
12	4	հանգչելի	հանգչելիս,
	7	երջանիկ	երջանիկ,
	9	մէջ,	մէջ, ուրախութիւնից ազատ է յաջողութեան մէջ,
	17	է	է:
14	1 ն.	(ծանօթութիւնը տանել նախորդ երեսը)	
17	19	դիմանում	դիմում
19	15	լով	լով և
	17	զգան	զգաս
	8 ն.	անջանտուած	անջատուած
23	4	մինակ	մենակ,